

Institutio infantium

Vedecký recenzovaný časopis pre teóriu a prax výchovy a vzdelávania detí predškolského veku

1/2026

Institutio infantium

Vedecký recenzovaný časopis pre teóriu a prax výchovy a vzdelávania detí predškolského veku
1/2026 (číslo 1, ročník 3, máj 2026)

Redakčná rada časopisu

Šéfredaktorka:

PaedDr. Monika MIŇOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Členky:

PaedDr. Marianna JAMBOROVÁ, PhD., Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, Slovensko

Mgr. Marta KOPČÍKOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Mgr. Jana KOŽÁROVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Mgr. Marcela FOJTÍKOVÁ ROUBALOVÁ, PhD., Univerzity Palackého v Olomouci, Česko

Výkonný redaktor:

PhDr. PaedDr. Matej SLOVÁČEK, PhD., Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, Slovensko

Vedecká rada časopisu

prof. PhDr. Ľudmila BELÁSOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

doc. PaedDr. Radmila BURKOVIČOVÁ, Ph. D., Ostravská univerzita, Česko

Dr. habil. PaedDr. Kinga HORVÁTH, PhD., Univerzita J. Selyeho v Komárne, Slovensko

Dr hab. Jolanta KARBOWNICZEK, prof. Ignatianum, Akademia Ignatianum v Krakove, Poľsko

doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD., Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovensko

prof. PaedDr. Dušan KOSTRUB, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Slovensko

doc. PaedDr. Barbora KOVÁČOVÁ, PhD., Katolícka univerzita v Ružomberku, Slovensko

doc. PaedDr. Blanka KOŽÍK LEHOTAYOVÁ, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Slovensko

doc. dr. Marta LICARDO, Univerzita v Maribore, Slovinsko

doc. PaedDr. Milena LIPNICKÁ, PhD., Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovensko

doc. Oksana MKRTICHIAN, Charkovská štátna pedagogická univerzity H. S. Skovorodu, Ukrajina

prof. PhDr. Milan PORTIK, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

doc. Raisa SHULYHINA, Ukrajinská štátna univerzita Mykhajla Drahomanova, Ukrajina

doc. PhDr. Zora SYSLOVÁ, Ph. D., Masarykova univerzita, Brno, Česko

doc. PhDr. Gabriela ŠARNÍKOVÁ, PhD., Univerzita Palackého v Olomouci, Česko

externá posudzovateľka čísla: doc. Mgr. Katarína VUŽŇÁKOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Časopis je registrovaný na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky. Za jazykovú úroveň textov zodpovedajú autori.

ADRESA REDAKCIE:

Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, Materská škola Jurkovičova 17, 080 01 Prešov

e-mail: institutio.infantium@gmail.com

webové sídlo: <https://omep.sk/institutio-infantium/>

Vydavateľ: Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu

Sídlo vydavateľa: Materská škola Jurkovičova 17, 080 01 Prešov, Slovenská republika

IČO vydavateľa: 30812593

Periodicita: 2x ročne

Institutio infantium je časopis s otvoreným prístupom (angl. open access journal), prístup je bezplatný

Dátum vydania periodickej tlače: 30. jún 2026

Jazyk: slovenský, český, anglický

Grafické spracovanie a obálka: PhDr. PaedDr. Matej SLOVÁČEK, PhD.

EV 290/24/EPP

ISSN 2989-381X

ÚVODNÍK/EDITORIAL	4
Vedecké štúdie/ Research Studies	
PREDČITATEĽSKÁ A PREDPISATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ V POSTOJOCH ZAČÍNAJÚCICH ŠKOLÁKOV Pre-reading and pre-writing literacy in the attitudes of early primary students <i>Blanka KOŽÍK LEHOTAYOVÁ, Kamila LOPUCHOVÁ</i>	5
Diskusie/ Discussions	
HRY S PÍSMENAMI V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ. TVORBA METODICKÉHO MATERIÁLU S INTEGRÁCIOU VZDELÁVACÍCH OBLASTÍ. PREDSTAVENIE VEDECKÉHO PROJEKTU Letter games in pre-primary education: Development of methodological material with the integration of educational areas. Presentation of a research project <i>Milena LIPNICKÁ, Ivana ROCHOVSKÁ, Lenka LIPÁROVÁ, Renáta PONDELÍKOVÁ</i>	17
DETSKÉ PREKONCEPTY O FENOMÉNOCH ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI. PRESTAVENIE VEDECKÉHO PROJEKTU Children's preconceptions regarding reading literacy phenomena: Presentation of a research project <i>Milena LIPNICKÁ, Július LOMENČÍK</i>	22
Recenzie/ Reviews	
HRÁME SA S PÍSMENAMI. VZDELÁVACIE AKTIVITY NA ROZVOJ KOGNITÍVNYCH A PSYCHOMOTORICKÝCH SCHOPNOSTÍ DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU V PRÍPRAVE NA ČÍTANIE A PÍSANIE Lipnická, M. (2025). <i>Hráme sa s písmenami: Vzdelávacie aktivity na rozvoj kognitívnych a psychomotorických schopností detí predškolského veku v príprave na čítanie a písanie</i> . Belianum. <i>Karin FODOROVÁ</i>	26
RECENZIA VYSOKOŠKOLSKEJ UČEBNICE PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKOVANIE, PORADENSTVO A INTERVENCIA V MATERSKEJ ŠKOLE Pirohová, I., & Miňová, M. (2023). <i>Pedagogické diagnostikovanie, poradenstvo a intervencia v materskej škole</i> . Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove. <i>Tamara JENČOVÁ</i>	28
KOMUNIKÁCIA MATERSKEJ ŠKOLY S RODINOU DIEŤAŤA: TRADIČNÉ AJ MODERNÉ PRÍSTUPY Mináriková, S., Pupíková, E., & Sobinkovičová, E. (2025). <i>Komunikácia materskej školy s rodinou dieťaťa: Tradičné aj moderné prístupy</i> . Národný inštitút vzdelávania a mládeže. <i>Monika MIŇOVÁ</i>	30
DOSAHOVANIE ŠKOLSKEJ SPÔSOBILOSTI DIEŤAŤA PREDŠKOLSKÉHO VEKU Pupíková, E., Sikoriaková, M., Sobinkovičová, E., & Višňovská, M. (2025). <i>Dosahovanie školskej spôsobilosti dieťaťa predškolského veku</i> . Národný inštitút vzdelávania a mládeže. <i>Monika MIŇOVÁ</i>	32

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

predkladáme vám prvé číslo tretieho ročníka časopisu (máj 2026). Príspevky zaradené do tohto čísla spája téma, ktorá patrí k významným oblastiam súčasného pedagogického výskumu i vzdelávacej praxe – rozvoj gramotnosti dieťaťa v kontexte jeho pripravenosti na školu, prechodu medzi stupňami vzdelávania a vytvárania podmienok pre úspešný vstup do základného vzdelávania.

Vedecká štúdia Blanky Kožík Lehotayovej a Kamily Lopuchovej prináša pohľad na predčitateľskú a predpisateľskú gramotnosť prostredníctvom perspektívy samotných detí. Autorky upozorňujú na skutočnosť, že osvojovanie si čítania a písania nemožno vnímať výlučne ako technické zvládnutie určitých zručností. Ide o komplexný proces, v ktorom sa prelínajú kognitívne, sociálne, emocionálne i motivačné faktory. Mimoriadne cenným prínosom štúdie je snaha zachytiť autentické prežívanie začínajúcich školákov a posilniť význam detského hlasu v pedagogickom výskume.

Na uvedenú problematiku prirodzene nadväzujú diskusné príspevky predstavujúce aktuálne vedecké projekty. Prvý z nich sa zameriava na tvorbu metodického materiálu využívajúceho hry s písmenami v predprimárnom vzdelávaní a poukazuje na možnosti integrácie vzdelávacích oblastí pri rozvíjaní gramotnostných predpokladov detí. Druhý projekt sa venuje detským prekonceptom o fenoménoch čitateľskej gramotnosti a otvára priestor na hlbšie porozumenie tomu, ako deti uvažujú o čítaní ešte pred vstupom do základného vzdelávania.

Súčasťou čísla sú aj recenzie odborných publikácií venovaných príprave dieťaťa na školu, pedagogickému diagnostikovaniu, spolupráci materskej školy s rodinou a rozvoju kognitívnych i psychomotorických schopností detí predškolského veku. Recenzované publikácie predstavujú zdroj poznatkov pre výskumníkov, vysokoškolských pedagógov, študentov i praktikov pôsobiacich v oblasti predprimárneho a primárneho vzdelávania.

Obsah tohto čísla zároveň pripomína, že otázky školskej pripravenosti, rozvoja gramotnosti a úspešnej adaptácie dieťaťa na školské prostredie zostávajú aktuálne aj v období dynamických školských zmien. Kvalita vzdelávania v ranom a predškolskom veku významne ovplyvňuje nielen budúce vzdelávacie výsledky, ale aj vzťah dieťaťa k učeniu, jeho sebahodnotenie a celkový osobnostný rozvoj. Preto považujeme za dôležité vytvárať priestor na odbornú diskusiu, prezentáciu výskumných zistení a zdieľanie príkladov dobrej praxe.

Veríme, že články publikované v tomto čísle budú pre čitateľov podnetom k ďalšiemu premýšľaniu, výskumu i pedagogickému konaniu. Poďakovanie patrí autorom, členom redakčnej a vedeckej rady, ako aj externej recenzentke za ich odbornú prácu a úsilie prispievajúce k rozvoju vedeckého poznania v oblasti pedagogických vied.

Prajeme vám inšpiratívne čítanie!
redakčná a vedecká rada časopisu

PREDČITATEĽSKÁ A PREDPISATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ V POSTOJOCH ZAČÍNAJÚCICH ŠKOLÁKOV

PRE-READING AND PRE-WRITING LITERACY IN THE ATTITUDES OF EARLY PRIMARY STUDENTS

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21006277>

Blanka KOŽÍK LEHOTAYOVÁ, Kamila LOPUCHOVÁ

Abstrakt: Vedecká štúdia sa zameriava na vzdelávaciu kontinuitu predprimárneho a primárneho vzdelávania v akcente na školskú pripravenosť detí učiť sa čítať a písať. Zámerom pilotného výskumu bolo analyzovať subjektívne prežívanie začínajúceho školáka o pripravenosti na čítanie a písanie, orientované na kognitívne a najmä sociálno-emocionálne aspekty školskej pripravenosti. Výskumný súbor tvorilo šesť žiakov prvého ročníka ZŠ. Uprednostnili sme kvalitatívnu metodológiu s využitím vizuálneho naratívneho prístupu – kresby a individuálneho interview. Kresba mala určenú tému „Ja ako prvák“ a následné individuálne interview sa viazalo na odkrývanie autentických vizuálnych reprezentácií žiaka. Výskumné zistenia prezentujú, že žiaci dokážu jednoznačne verbalizovať vlastné pocity a potreby spojené s osvojovaním predčitateľských a predpisateľských zručností. Vo výpovediach žiakov sa prejavovala rôzna úroveň istoty, obáv, motivácie a záťaže. Kľúčové postavenie mali najmä sociálno-emocionálne, ale aj kognitívne determinanty školskej pripravenosti. Štúdia akcentuje význam detskej perspektívy pri skúmaní raného rozvoja gramotnosti a naznačuje potrebu reflektovať čítanie a písanie ako komplexný proces, v ktorom technické zručnosti úzko súvisia s emóciami, vzťahmi a individuálnym posudzovaním školskej pripravenosti.

Kľúčové slová: predčitateľská gramotnosť; predpisateľská gramotnosť; školská pripravenosť; determinanty pripravenosti, postoj.

Abstract: The scientific study focuses on the educational continuity between pre-primary and primary education, with an emphasis on children's readiness to learn to read and write. The aim of the pilot study was to analyze the subjective experience of a beginning schoolchild regarding readiness for reading and writing, focusing on the cognitive and socio-emotional aspects of school readiness. The research sample consisted of six first-grade pupils. A qualitative methodology was employed, making use of a visual-narrative approach – children's drawings and individual interviews. The drawings were created on the assigned theme "Me as a first-grader," and the subsequent interviews served to uncover authentic visual representations articulated by each child. The findings indicate that pupils are able to clearly verbalize their feelings and needs associated with the acquisition of early reading and writing skills. Their statements reflected varying levels of confidence, concerns, motivation, and perceived burden. Social-emotional, motor, and cognitive determinants of school readiness emerged as key aspects. The study highlights the importance of the child's perspective when examining early literacy development and points to the need to conceptualize reading and writing as complex processes, in which technical skills are closely interlinked with emotions, relationships, and the individual appraisal of school readiness.

Keywords: emergent reading literacy; emergent writing literacy; school readiness; determinants of readiness, attitude.

1 Úvod

Rozvoj predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti je základným pilierom školskej pripravenosti a významným ukazovateľom raného školského úspechu. Predčitateľská a predpisateľská gramotnosť sú komplexné konštrukty, ktorých osvojenie závisí od kognitívnych, jazykových, motorických a sociálno-emocionálnych determinantov, ktoré tvoria základné predpoklady úspešného vstupu do formálneho vzdelávania. V teoretickej rovine sú tieto determinanty vhodne opísané, avšak menej je známe, ako svoj vlastný proces učenia sa prežívajú samotné deti v prvých mesiacoch po nástupe do školy. Hľadisko žiaka prvého ročníka základnej školy pri reflektovaní subjektívnej školskej pripravenosti je vo výskumoch často len okrajovo zastúpené, hoci práve toto obdobie je rozhodujúce pre formovanie vzťahu ku gramotnosti. Nastolená problematika je významná nielen z hľadiska pedagogickej teórie, ale aj praxe, pretože

porozumenie detskej perspektíve môže prispieť k citlivejšiemu prístupu vo výučbe, cielenej podpore a diagnostikovaní školskej pripravenosti v ranom vzdelávaní.

2 Predčitateľská a predpisateľská gramotnosť ako súčasť školskej pripravenosti

Dieťa prechádza počas svojho života rôznymi vývinovými stupňami, v ktorých sa mení jeho osobnosť, zdokonaľuje a kultivuje sa jeho správanie, intelektuálne hodnoty, postoje a morálka. Jednotlivé vývinové etapy majú zásadný význam pre utváranie a zrenie osobnosti dieťaťa, pričom každá z nich prináša špecifické potreby, možnosti a limity. V predškolskom veku sa dieťa stáva autonómnejším a jeho koncentrácia pozornosti sa prehlbuje. Koncom tohto obdobia sa dieťa prirodzene dostáva do fázy prípravy na školu, ktorá si vyžaduje systematickejšie posúdenie jeho psychických, sociálnych a kognitívnych predpokladov.

Práve v tomto kontexte sa dostáva do popredia hodnotenie predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti, ktoré predstavujú kľúčové ukazovatele pripravenosti dieťaťa na proces učenia sa čítať a písať. Výskumy opakovane potvrdzujú, že schopnosti ako fonologické uvedomovanie, znalosť písmen, koncept písma, raná slovná zásoba či prvé pokusy o písanie, patria medzi najvýznamnejšie prediktory neskoršieho úspechu v čítaní a písaní (Cruz et al., 2023; Bigozzi et al., 2023; DeBaryshe, 2023.) Tieto ukazovatele zároveň citlivo reflektujú celkovú úroveň kognitívneho, jazykového a motorického vývinu dieťaťa, čo z nich robí dôležitý diagnostický prvok už v predškolskom veku.

Predčitateľská gramotnosť predstavuje viacrozmerový systém jazykových a kognitívnych schopností, ktorý sa formuje pred začiatkom formálneho čítania. Jej jadrom je prepojenie lingvistických, zvukových a grafických podnetov do funkčného celku. Rohde (2015) poukazuje na to, že raná gramotnosť vzniká v priesečníku znalostí písmen, uvedomovania si zvukovej štruktúry jazyka, symbolického porozumenia a komunikačných zručností. Ide o proces, v ktorom dieťa postupne rozvíja porozumenie písanej reči prostredníctvom integrácie týchto oblastí. Castro a Barrera (2019) upozorňujú, že uvedomovanie si zvukovej stavby jazyka, abecedné znalosti a slovná zásoba pôsobia simultánne a spoločne formujú neskoršiu úspešnosť v čítaní a písaní. Vývin jednej z týchto oblastí spravidla podporuje pokrok v ďalších, čo podčiarkuje dynamickú povahu predčitateľskej gramotnosti. Túto dynamiku potvrdzujú aj Manosalba-Torres a Arancibia-Gutierrez (2023), ktorí identifikovali štyri kľúčové dimenzie raného vývinu gramotnosti: uvedomenie si písma, abecedné znalosti, sluchovú analýzu a rané písanie. Základné komponenty nefungujú izolovane, ale ako vzájomne prepojený systém odrážajúci celkový jazykový a kognitívny pokrok dieťaťa.

V tomto kontexte možno predčitateľskú gramotnosť chápať ako súbor procesov umožňujúcich dieťaťu vytvárať prvé stabilné porozumenie textu, identifikovať hlásky, slová a vstúpiť do čitateľského procesu. Hodnotenie uvedených dimenzií poskytuje spoľahlivý obraz o pripravenosti dieťaťa na následné čítanie v škole.

Vývin predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti sa vzájomne podmieňujú. Nejde o dve oddelené oblasti, ale o prepojený systém, v ktorom rané čitateľské zručnosti prirodzene vytvárajú základ pre prvé pokusy o písanie. **Predpisateľská gramotnosť** predstavuje postupne sa rozvíjajúcu schopnosť používať písané symboly na vyjadrenie myšlienok a skúseností. Bigozzi et al. (2023) naznačuje, že rané písanie sprostredkúva vplyv domáceho literárneho prostredia na neskorší školský výkon, čo potvrdzuje jeho centrálnu úlohu v systéme pregramotných skúseností. Puranik a Lonigan (2014) zdôrazňujú, že rané písanie vzniká prostredníctvom postupných vývinových krokov, od porozumenia komunikačnej funkcie písma, cez osvojenie mechaniky písania až po tvorbu jednoduchých písaných prejavov. Tento vývin je výsledkom súčinnosti jazykových, motorických a kognitívnych procesov. Porozumenie zvukovej a grafickej štruktúry jazyka umožňuje dieťaťu prenášať tieto poznatky do tvorby vlastného písaného prejavu – spočiatku vo forme

znakov, tvarov písmen či pokusov o zápis. Zároveň platí, že rané písanie posilňuje porozumenie písanému jazyku. Prostredníctvom vlastného zapisovania si dieťa uvedomuje smer, štruktúru a pravidlá písma, čím sa obe oblasti vývinu recipročne posilňujú. Z tohto dôvodu nemožno pri posudzovaní školskej pripravenosti hodnotiť len jednu z nich, ich integrácia poskytuje komplexný pohľad na pripravenosť dieťaťa vstúpiť do formálneho osvojovania čítania a písania. Empirické zistenia DeBarysheho (2023) poukazujú na to, že úroveň raného písania nie je len prejavom grafomotoriky, ale aj schopnosti dieťaťa plánovať, organizovať jazyk a využívať symboly, čo predstavujú funkcie, ktoré súvisia s pripravenosťou učiť sa formálne písať.

2.1 Determinanty predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti

Posudzovanie úrovne predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti si vyžaduje interdisciplinárny prístup zahŕňajúci kognitívne, jazykové, sociálno-emocionálne a biologické faktory dieťaťa, ktoré zásadne ovplyvňujú tempo a kvalitu osvojovania raných čitateľských a pisateľských zručností (Kmeťová, 2024). Potvrďuje to aj výskum Ghandoura et al. (2021), realizovaný na národne reprezentatívnej vzorke 7 565 detí vo veku 3 – 5 rokov v Spojených štátoch amerických. Priaznivú úroveň vývinu pregramotnosti, označovanú ako „Healthy and Ready to Learn“, dosiahlo približne 42 % detí. Zistenia podporujú potrebu komplexného, viacdimeziálneho hodnotenia školskej pripravenosti. Výsledky poukazujú na výraznú variabilitu vo vývinových trajektoriách školskej pripravenosti, ako aj na význam sociálno-emocionálnych, rodinných a environmentálnych faktorov v procese formovania raných gramotnostných kompetencií.

Na základe uvedeného detailnejšie špecifikujeme jednotlivé determinanty, pričom **biologické determinanty** predstavujú základné fyziologické a neurovývinové faktory, ktoré podmieňujú rozvoj predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti. Zahŕňajú celkový zdravotný stav dieťaťa, funkčnosť zrakového a sluchového systému, úroveň neurovývinu a motorické schopnosti. Tieto oblasti tvoria nevyhnutný základ pre spracovanie zvukových, vizuálnych a grafických podnetov, ktoré sú kľúčové pri rozlišovaní hlások, identifikácii písmen a prvých pokusoch o písanie. Rizikové neonatálne faktory sú spojené so slabšími jazykovými a kognitívnymi výkonmi a môžu spomaliť osvojovanie pregramotnosti (Kull Coley, 2015). Správna funkcia sluchu je nevyhnutná pre rozvoj fonologického uvedomovania, zatiaľ čo zrakové spracovanie podmieňuje rozpoznávanie tvarov, smeru písma a grafických detailov. Jemná motorika a vizuomotorická koordinácia zohrávajú kľúčovú úlohu pri ranom písaní. Podľa Kožík Lehotayovej (2023) koordinácia oka a ruky spolu s dozrievaním mozgových funkcií umožňuje manipuláciu s písacím nástrojom a tvorbu grafických znakov. Optimálny zdravotný stav, kvalitná senzorická funkcia a zrelosť motorického systému podporujú efektívnu perцепciu, spracovanie jazykových podnetov a tvorbu raných pokusov o písaný text, čím zásadne ovplyvňujú vývin gramotnosti.

Kognitívne determinanty zahŕňajú mentálne procesy na rozvoj predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti. Ako uvádzajú Sattler (2024), Siegler et al. (2019) kľúčovými funkciami sú pozornosť, pamäť, myslenie a exekutívne funkcie. Pozornosť umožňuje selektívne spracovanie relevantných jazykových podnetov – zvukovej štruktúry slov či tvarov písmen – a jej kvalita ovplyvňuje presnosť fonologického a fonematického uvedomovania aj raného písania. Pamäť, najmä pracovná pamäť, podporuje manipuláciu so zvukmi, uchovávanie slabík a zapamätanie tvarov písmen a krátkodobé spracovanie informácií umožňuje prepájať zvuky so symbolmi (Siegler, 2017). Rozvoj konkrétnych foriem myslenia v predškolskom období posilňuje schopnosť analyzovať slová, kategorizovať jazykové jednotky a pochopiť reprezentatívnu funkciu písma (Siegler et al., 2017). Exekutívne funkcie – inhibícia, pracovná pamäť a kognitívna flexibilita – regulujú správanie dieťaťa pri jazykových a grafomotorických úlohách (Zelazo et al., 2013). Umožňujú taktiež kontrolovať impulzívne reakcie, udržať poradie zvukov a prispôbovať stratégie pri písaní či rozklade slov.

Kognitívne funkcie nie sú fixné, citlivo reagujú na prostredie a kvalitu interakcií. Ich rozvoj hrá zásadnú úlohu v školskej pripravenosti, čo z nich robí dôležitý predmet pedagogického diagnostikovania aj preventívnych programov v predprimárnom vzdelávaní.

Jazykovo-komunikačné determinanty predstavujú kľúčový základ rozvoja predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti, keďže schopnosť porozumieť jazyku a aktívne ho používať priamo ovplyvňuje spracovanie hovorených aj písaných podnetov. Ako uvádza Kožuchová et al. (2011), efektívny jazykový vývin zahŕňa receptívne (počúvanie, porozumenie textu) aj produktívne modalít (rozprávanie, prvé formy písania), ktoré predstavujú podmienku pre porozumenie zvukovej stavby jazyka, identifikáciu slov a tvorbu písaných prejavov. Deti s rozvinutými jazykovými schopnosťami vykazujú lepšie výsledky v oblasti čítania a písania už v ranom veku (Duff et al., 2015; Hjetland et al., 2017). Receptívne schopnosti podporujú fonologické uvedomovanie a porozumenie textu, zatiaľ čo produktívne zručnosti prispievajú k schopnosti formulovať významy a spájať jazykové jednotky do koherentných celkov. Písanie v predškolskom období nepredstavuje len tvorbu grafických znakov, ale aj proces jazykovej štrukturalizácie, ktorý od dieťaťa vyžaduje plánovanie, gramatickú správnosť a významovú kontinuitu. Významnú úlohu zohráva aj sociálne zakotvenie jazyka. Interakcie s dospelými a rovesníkmi poskytujú dieťaťu prirodzené príležitosti osvojovať si slovnú zásobu, naratívne štruktúry a pravidlá komunikácie. Kvalitatívne bohaté jazykové prostredie podporuje schopnosť dieťaťa interpretovať významy, pracovať s textom a vytvárať vlastné jazykové či grafické výpovede.

Sociálno-emocionálne determinanty ovplyvňujú kvalitu interakcií dieťaťa, jeho schopnosť regulovať správanie a spôsob prežívania situácií spojených s jazykovým a pisateľským vývinom. Halle a Darling-Churchill (2016) identifikujú štyri oblasti – sociálnu a emočnú kompetenciu, sebareguláciu a správanie – ktoré tvoria základný rámec pre podporu predčitateľských a predpisateľských procesov. Sociálna kompetencia zvyšuje participáciu dieťaťa na jazykovo stimulujúcich aktivitách, zatiaľ čo emočná kompetencia a sebaregulácia podmieňujú vytrvalosť pri úlohách vyžadujúcich pozornosť, kontrolu správania a monitorovanie výkonu. Williams et al. (2019) uvádza, že rozvinutá sebaregulácia súvisí s vyššími výkonmi v čítaní aj písaní. Pozitívne sociálne správanie vytvára priestor pre jazykové interakcie, zatiaľ čo problematické správanie môže narúšať proces osvojovania fonologických a grafomotorických zručností. Rodinné prostredie zásadne formuje sociálno-emocionálny vývin. Podporné a stabilné kontexty, podľa Denhama et al. (2015), McClellanda et al. (2017), posilňujú sociálno-emocionálne schopnosti a tým nepriamo podporujú aj rozvoj čitateľských a pisateľských predpokladov. Interakcie s dospelými umožňujú prirodzený jazykový vstup, rozvoj výrazových prostriedkov a reflexiu prežívania – kľúčových predpokladov pre porozumenie textu a tvorbu písaného prejavu.

3 Výskumná časť

V empirickej časti štúdie prezentujeme priebeh a výsledky pilotného výskumu zameraného najmä na sociálno-emocionálne determinanty školskej pripravenosti začínajúcich školákov. Výskum sa zameriaval na perspektívu žiakov prvého ročníka, ktorí sa začínajú učiť písať a čítať, konkrétne na ich pripravenosť využívať písaný jazyk, na ich rané grafomotorické, fonemické a vizuálno-symbolické zručnosti, ako aj na významy pripisované čítaniu a písaniu.

Výskumný problém mal charakter deskriptívno-identifikačného prístupu (Bačíková a Janovská, 2018), ktorého cieľom bolo zachytiť pedagogické javy tak, ako ich prežívajú samotní žiaci. Bol formulovaný nasledovne: Aké charakteristiky má sebahodnotenie žiakov pri učení sa čítať a písať v období školskej adaptácie?

Našou ambíciou bolo porozumieť detskej perspektíve na rané osvojovanie čítania a písania, identifikovať zdroje motivácie a frustrácie a poukázať na oblasti vyžadujúce pedagogickú a didaktickú citlivosť. V skúmaní nadväzujeme na vlastné výskumy (Lopuchová, 2023; Kožík Lehotayová, 2023), pričom aktuálne fokusujeme výskumné zameranie na širšie súvislosti pripravenosti detí v predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti. Pozornosť venujeme tomu, ako sa tieto procesy z významňujú v kresbách a výpovediach detí a či vôbec, prípadne ako tieto procesy súvisia s prechodom detí z materskej do základnej školy.

V slovenskom prostredí ide o relatívne málo zastúpenú tému, hoci dostupná štúdia (Belešová a Kuchtová, 2020) ukazuje, že deti dokážu svoje prežívanie formulovať zmysluplne, ak im je poskytnutý primeraný priestor. V zahraničí boli realizované viaceré výskumy, ktoré súvisia s problematikou prechodu detí z materskej do základnej školy. Príkladom sú Salmi a Kumpulainen (2019), ktoré vo Fínsku realizovali výskum s deťmi vo veku 6 - 7 rokov. Výskum sa zameriaval na vysporiadanie sa detí s ich vlastnou motiváciou učiť sa čítať a písať a zároveň požiadavkami, ktoré sú na nich kladené v základnej škole. Degli Esposti (2025) skúmala subjektívnu skúsenosť detí pri prechode do 1. ročníka základnej školy s explicitným použitím vizuálnych naratívnych metód – kresby a rozprávania. Cieľom bolo zistiť, ako deti pomenúvajú svoje motívy, obavy a stratégie adaptácie – nie len či sa „naučili“ niečo akademické, ale aký má prechod význam pre ich identitu a sociálne vzťahy.

Sociálno-emocionálny aspekt vstupu do základnej školy je v priblížených výskumoch kľúčovým a deti vnímajú potrebu priateľstiev, hrania, bezpečia oveľa intenzívnejšie, než akademické požiadavky kladené zo strany učiteľov.

3.1 Metodológia, metódy a nástroje

Uplatnený kvalitatívny výskumný dizajn umožňoval detailne zachytiť subjektívne postoje začínajúcich školákov a významy pripisované čítaniu, písaniu a školskému prežívaniu. Severini a Kostrub (2018) uvádzajú, že kvalitatívna metodológia sa dotýka účastníkov priamo, keďže skúma ich subjektívne interpretácie v prirodzených kontextoch. Preferovaný prístup považujeme za obzvlášť vhodný pri skúmaní postojov, motivácie a obáv, ktoré sa často prejavujú verbálne aj neverbálne a vyžadujú rešpektovanie individuálnych foriem vyjadrovania detí.

Na skúmanie detskej perspektívy sme využili výskumnú stratégiu – vizuálny naratívny prístup. Vizuálny naratívny prístup považujeme za vývinovo primeraný a epistemologicky legitímny nástroj poznávania prežívania a sebahodnotenia dieťaťa, najmä v období prechodu z materskej do základnej školy.

Základnou charakteristikou uvedenej výskumnej stratégie je prepojenie vizuálnej produkcie, ktorá má spravidla podobu kresby, s bezprostrednou verbalizáciou o artefakte (Riessman, 2008). Kresba v tomto prístupe nepredstavuje projektívny test, ale významotvorný artefakt k podpore rozprávania a reflexii skúsenosti. Verbalizácia sa stáva prostriedkom opisu reality a aktívnym procesom konštruovania subjektívneho významu, prežívania a interpretácie skúseností. Metodologicky sa vizuálny naratívny prístup opiera o kombináciu tvorby vizuálneho artefaktu a následného naratívneho rozhovoru, prostredníctvom ktorého participant reflektuje a interpretuje význam vlastnej produkcie. Salmi a Kumpulainen (2019) zdôrazňujú, že v tejto výskumnej stratégii výskumník nevystupuje ako hodnotiteľ ani diagnostik, ale ako partner, ktorý dieťaťu kladie otvorené otázky, čím ho podporuje k verbálnemu vyjadrovaniu.

Naratívny rozhovor mal rámec s vopred definovaným jadrom otázok, no zároveň umožnil flexibilitu potrebnú pre detského participanta. Otvorené a poloopené otázky podporovali dieťa k spontánnemu formulovaniu odpovedí a zároveň umožňovali dopĺňujúce zisťovanie výskumníka.

Jadro rozhovoru tvorilo päť tematických oblastí:

- Sebavnímanie začínajúceho školáka – prežívanie vlastnej úlohy prváka učiaceho sa čítať a písať.
- Skúsenosti z vyučovania čítania – oblasti úspechu a ťažkostí.
- Skúsenosti z vyučovania písania – oblasti úspechu a ťažkostí.
- Emocionálne skúsenosti – pocity pri čítaní alebo písaní pred učiteľkou a spolužiakmi, očakávania dieťaťa a prvky podporujúce záujem o učenie a učenie sa.
- Vnímanie vlastných schopností – situácie, v ktorých dieťa vníma svoj výkon ako úspešný a faktory, ktoré mu pomáhajú.

3.2 Výskumný súbor

Výskumu sa zúčastnilo šesť žiakov prvého ročníka základnej školy vo veku typickom pre začiatok školskej dochádzky (6 – 7 rokov). Veľkosť výskumného súboru v pilotáži (N = 6) zodpovedá exploratívne charakteru výskumu a táto veľkosť umožnila zachytiť hĺbku individuálneho prežívania. Pri rozhovoroch, ktoré sme so žiakmi realizovali, sme identifikovali isté limity, ktoré súvisia s ich vekom, nutnosťou dlhšieho nadviazania kontaktu, ale aj ovplyvňovania charakteru odpovedí aktuálnym emocionálnym naladením. Do výskumného súboru boli zaradení žiaci, ktorí dobrovoľne prejavili záujem o účasť a mali udelený informovaný súhlas zákonného zástupcu. Zákonní zástupcovia poskytli informovaný súhlas so zberom a spracovaním údajov, vrátane kresby, vedenia a nahrávania rozhovoru a anonymného publikovania výsledkov. Žiadne ďalšie kritériá zaradenia či vylúčenia neboli stanovené. Pre zachovanie anonymity boli účastníci označení kódmi (D1 – D6). Celý proces bol vedený v súlade s požiadavkami GDPR a zásadami ochrany osobných údajov.

3.3 Analýza a interpretácia výskumných dát

Pološtruktúrované rozhovory a analýza detskej kresby poskytli adekvátny a hodnotný výskumný materiál, ktorý bol najskôr usporiadaný podľa časového sledu zberu dát. Toto zoradenie uľahčilo prepájanie verbálnych výpovedí detí s vizuálnymi reprezentáciami v kresbách.

Analýza prebiehala metódou otvoreného kódovania, pri ktorom sa údaje rozkladajú, konceptualizujú a znovu skladajú do nových súvislostí (Švaříček et al., 2007). Text rozhovorov aj vizuálne prvky kresieb boli rozdelené na menšie významové jednotky, ktorým sme následne priradili kódy. Dôraz bol kladený na významové vzorce, symbolické prvky, emocionálne motívy a identity, ktoré participant vo svojom rozprávaní odkrýval. Kódovanie prebiehalo iteratívne, s cieľom spresniť významy a udržať prehľadnú štruktúru dát.

Postupovali sme tradičnou manuálnou technikou („ceruza a papier“), pričom kódy boli zapisované priamo do vytlačených transkriptov a kópií kresieb. V súlade so Švaříčkom et al. (2007) sme využívali dva typy kódov, a to odborné kódy – vychádzajúce z konceptov známych z literatúry a in vivo kódy – výrazy prevzaté priamo z detských výpovedí.

Výsledný súbor kódov tvoril prvú fázu analýzy a predstavoval základ pre následnú kategorizáciu a interpretáciu hlavných tém vyplývajúcich z výskumných dát.

Obrázok 1: Názorná ukážka kresby dieťaťa
Zdroj: archív autoriek

Tabuľka 1: Názorná ukážka transkriptu rozhovoru a procesu kódovania

INTERVIEW – D4	KÓD
U: A prečo ste smutní? D4: Lebo ja sa bojím, že to <i>napišem škaredo...</i> a že pani učiteľka nebude rada.	Strach z chyby Potreba ocenenia, podpory
U: Ako sa cítiš ako prváčik, ktorý sa učí čítať a písať?	
D4: Niekedy dobre, ale niekedy sa bojím. Že mi to nepôjde. Chcem to vedieť pekne.	Strach z chyby
U: A tá dlhá ruka pri písaní?	Prehnaná snaha - očakávania
D4: Lebo sa veľmi, veľmi snažím, aby to bolo pekné. Až sa musím tak natiahnuť.	
D4:Spojiť ich... a pekne ísť po čiare. Keď sa ponáhľame, tak sa mi trasie ruka. Ale keď ich mám prečítať tak to už je ľahšie, lebo ich poznám ale aj niekedy nie.	Grafomotorická neistota
U: A na čo sa pri čítaní a písaní najviac tešíš?	Potreba ocenenia, podpory
D4: Keď napíšem pekné písmenko, že sa poteší aj pani učiteľka.	Orientácia na učiteľku
U: Kedy si myslíš, že ti písanie ide dobre?	
D4: Keď mám čas... keď sa nemusím ponáhľať, tak to je také iné vtedy.	Potreba ocenenia, podpory
U: ...A čo ti vtedy pomáha?	Potreba istoty a času
D4: Keď pani učiteľka povie, že sa nemám ponáhľať, že sa to stane, tak vtedy trochu sa upokojím.	

Zdroj: vlastné spracovanie

Počas otvoreného kódovania sme jednotlivé kódy, vzniknuté z dátových výpovedí žiakov, systematicky prepájali a zaraďovali do širších významových celkov. Ako uvádza Švaříček et al. (2007), hoci je ideálne vytvárať kategórie až po ukončení kódovania, v praxi sa mnohé kategórie formujú spontánne už počas práce s dátami. Rovnaký proces prebiehal aj v našom výskume – niektoré obsahové súvislosti boli zjavné už pri prvom čítaní a priebežné tvorenie kategórií sa ukázalo ako prirodzená súčasť analýzy.

Kódy sme opakovane revidovali, aby nedošlo k prehliadnutiu dôležitých tém ani k ich neprimeranému roztriešteniu. Kategorizácia predstavovala kľúčový krok smerujúci k interpretácii dát, keďže umožnila transformovať jednotlivé výpovede a prvky kresieb do ucelených významových okruhov. V závere sme pristúpili nielen k zlučovaniu jednotlivých kódov, ale aj samotných kategórií. Na základe opakovanej obsahovej analýzy sme vytvorili štyri finálne kategórie.

Výskumné dáta sme interpretovali prostredníctvom techniky „vyloženia kariet“, ktorú odporúča Švaříček et al. (2007). Tento postup umožňuje prehľadne usporiadať kategórie a zachytiť vzájomné prepojenia medzi nimi, keďže jednotlivé údaje sa prirodzene prelínajú a nevystupujú izolovane. Vďaka tomuto usporiadaniu bolo možné interpretovať výskumné zistenia v ich reálnych významových súvislostiach prostredníctvom indukovaných kategórií, ktoré prezentuje nižšie uvedená tabuľka 2.

Tabuľka 2: Finálna kategorizácia a prehľad kódov

KATEGÓRIA	KÓD
Emocionálne prežívanie pri čítaní a písaní	Strach z chyby, neúspech, verejné čítanie, výkon, emočná reakcia, stres.
Vnímanie vlastných schopností a školských nárokov	Silná stránka, slabá stránka, rozdiel, tempo a výkon, autokorekcia.
Sociálna opora a interakcia	Uznanie, podpora, motivácia – radosť, vzájomné naladenie, regulácia.
Motivácia a vzťah k učeniu sa	Tempo, tlak, uistenie, snaha, úspech, stres.

Zdroj: vlastné spracovanie

Emocionálne prežívanie pri čítaní a písaní – zistenia poukazujú na výraznú variabilitu v emocionálnom prežívaní úloh spojených s čítaním a písaním. V súlade s teoretickým rámcom, ktorý poukazuje na význam sociálno-emocionálnej zložky školskej pripravenosti, sa u troch žiakov (D1, D3, D4) objavili prejavy strachu, neistoty a napätia. D1 opisuje obavy z neúspechu, pomalosť a fyzické nepohodlie pri písaní, čo naznačuje oslabenú emocionálnu stabilitu pri vyššej záťaži. D3 sa obáva odlúčenia od matky, čo signalizuje nižšiu mieru samostatnosti. D4 vyjadruje citlivosť na hodnotenie a potrebu uspokojiť očakávania učiteľky, čo poukazuje na zvýšený výkonový tlak.

Naopak, D2 a D5 vnímajú školu ako bezpečné a pozitívne prostredie a ich výpovede odrážajú primeranú úroveň emočnej pripravenosti. D6 neprejavuje úzkosť, skôr nepokoj a netrpezlivosť, čo môže súvisieť s jeho temperamentom a poukazuje na odlišný štýl emočného zvládania školských situácií.

Vnímanie vlastných schopností a školských nárokov – zistenia reflektovali, že žiaci majú ťažkosti súvisiace s procesmi jazykovej a komunikačnej gramotnosti. Najčastejšie sa objavovali problémy v oblasti grafomotoriky – pomalé tempo, zvýšená fyzická námaha, bolesť ruky či ťažkosti s presným tvarovaním písmen (najmä u D1, D3, D4). Tieto prejavy zodpovedajú nedostatočne upevneným grafomotorickým schopnostiam, ktoré teoretický rámec spája s motorickými determinantmi školskej pripravenosti. Vo výpovediach sa opakovane vyskytli aj ťažkosti vizuálno-percepčného charakteru: miešanie grafém, nestabilita tvarov písmen či problémy so sledovaním riadkov. Ide o prejavy súvisiace s vizuálnou diskrimináciou a vizuálno-grafickými procesmi, ktoré sú kľúčové pre jazykovú a komunikačnú gramotnosť. Ťažkosti pri čítaní dlhších slov (D3, D4, D6) naznačujú zvýšenú záťaž pracovnej pamäte a nedostatočne rozvinuté fonematické uvedomovanie. Tieto zistenia potvrdzujú, že výkonové ťažkosti žiakov sú úzko prepojené s motorickými, kognitívnymi a jazykovými determinantmi školskej pripravenosti. Odchýlky v tempe písania, držaní línie, vizuálnej stabilite či fonematickom spracovaní odrážajú nielen individuálne rozdiely, ale aj úroveň pripravenosti na školské nároky v ranom období osvojovania gramotnosti.

Sociálna opora a interakcia je ďalším faktorom ovplyvňujúcim prežívanie a zvládanie úloh spojených s čítaním a písaním. V súlade s teoretickým rámcom sociálno-emocionálnej pripravenosti sa u niektorých žiakov potvrdila potreba intenzívnej podpory dospelých. D3 spájala učenie s pocitom bezpečia, ktorý jej poskytuje rodina, zatiaľ čo D4 pripisovala zásadný význam reakciám učiteľky a jej spätnú väzbu vnímala ako určujúcu pre vlastný výkon. Naopak, D2 a D5 opisovali školu ako stabilné a podporné prostredie, v ktorom učiteľka a rovesníci fungujú ako zdroj istoty. Sociálna opora u nich pôsobila motivačne a uľahčovala adaptáciu na školské nároky. D6 reflektoval sociálne vzťahy len okrajovo, čo zodpovedá jeho individuálne orientovanému a pohybovo-výkonovému temperamentu.

Celkovo možno konštatovať, že prítomnosť sociálnej opory výrazne ovplyvňuje istotu žiakov pri zvládaní úloh jazykovej a komunikačnej gramotnosti. Žiaci s dostatočným pocitom bezpečia vykazujú väčšiu stabilitu, zatiaľ čo žiaci silne závislí od spätnej väzby dospelých prežívajú tieto úlohy náročnejšie.

Motivácia a vzťah k učeniu sa žiakov sa úzko spája s ich individuálnym prežívaním a úrovňou školskej pripravenosti. D2 a D5 prejavovali stabilnú vnútornú motiváciu, vychádzajúcu z pocitu istoty v školskom prostredí a prirodzeného záujmu o učenie. Čítanie a písanie vnímali pozitívne, čo zodpovedá primeranej sociálno-emocionálnej a kognitívnej pripravenosti. U D1, D3 a D4 bola motivácia výrazne podmienená reakciami dospelých a obavou zo zlyhania. Ich angažovanosť kolísala v závislosti od hodnotenia a náročnosti úloh, čo naznačuje zvýšenú záťaž v oblasti sebahodnotenia a školských emócií. D6 prezentoval odlišný motivačný profil – uprednostňoval pohybové aktivity a písanie i čítanie vnímal skôr ako obmedzenie, čo viedlo k menej stabilnej motivácii závislej od vonkajších podmienok. Celkovo sa ukazuje, že motivácia bola najvyššia v podporujúcom a bezpečnom prostredí s jasnou štruktúrou, zatiaľ čo v situáciách spojených s neistotou alebo stresom výrazne klesala.

Výsledky realizovanej pilotáže poukazujú na fakt, že žiak, je schopný reflektovať svoj vlastný proces učenia sa už v adaptačnom období nadobúdania role školáka a že jeho vyjadrenie môže byť dôležitým zdrojom pre pochopenie toho ako subjektívne prežívanie a sebahodnotenie vplyva na jeho školský úspech.

4 Diskusia

Predložené výskumné zistenia poskytujú empirickú podporu rastúcemu počtu výskumov, ktoré odкрývajú autentický pohľad žiakov na ich učenie a učenie sa, vrátane písania a čítania. V tejto časti štúdie interpretujeme subjektívne prežívanie žiakov v kontexte učenia sa čítať a písať a identifikujeme súvislosti a faktory, ktoré rozvíjané zručnosti podporujú alebo naopak limitujú v porovnaní s vybranými zahraničnými výskumami.

Významné postavenie vo výsledkoch výskumov zohráva sociálna a emocionálna oblasť, ktorá sa ukazuje ako zásadný faktor vplyvajúci na kvalitu celkového učenia sa začínajúceho školáka. Uvedené môže predstavovať východisko pre učiteľov a to nielen k podpore emocionálnej regulácie žiakov po vstupe do základnej školy, ale aj príležitosti k modifikácii uplatňovanej stratégie. Luo a Yuan (2025) z významňujú prejavy emocionálneho ladenia, ktoré mali už u detí pred vstupom do prvého ročníka základnej školy pozitívny charakter (zvedavosť, očakávanie, radosť z učenia), ale aj negatívny charakter (obavy z akademickej záťaže a sociálnych situácií, striktné pravidlá). Prechod detí z materskej školy do základnej školy vyvoláva zmiešané emócie, od optimizmu až po obavy, čo môže mať vplyv na neskoršie akademicke výsledky (Einarsdóttir, 2011; Clarke a Sharpe, 2003). Dokonca Davis et al. (2015) vo výskume zistil, že pocity detí po nástupe do prvého ročníka sa pohybovali od šťastia a vzrušenia až po úzkosť a nervozitu. Dôsledok zvýšenej úzkosti a neistoty sme identifikovali aj u niektorých žiakov výskumného súboru nami realizovanej pilotáže. Zvýšená úzkosť mala následne vplyv na ťažkosti v grafomotorike, vo vizuálno-percepčných procesoch a fonematickom uvedomovaní. Zistili sme, že v protiklade sú prípady, keď žiaci vnímajú školské prostredie ako stabilné a podporné, čo podmieňovalo, že žiaci pristupovali k čítaniu a písaniu bez obáv, s väčšou istotou a vnútornou motiváciou. Uvedené zistenia ukazujú, že žiaci nášho výskumného súboru v období nástupu do základnej školy citlivo reagovali na sociálne prostredie, formu a mieru podpory, tempo práce a vlastné prežívanie úspechu či zlyhania, čo je súladné s determinantmi opísanými v teoretickej časti práce a vyššie uvedenými štúdiami.

Výber vizuálneho naratívneho prístupu s využitím výskumných nástrojov – kresba a rozhovor, považujeme za vhodne zvolenú výskumnú stratégiu, na základe ktorej sa podarilo identifikovať emócie

súvisiace s pripravenosťou detí na učenie sa. Podarilo sa nám zachytiť jemné rozdiely v prežívaní, motivácii a výkonových možnostiach, ktoré tradičné diagnostické postupy neumožňujú. Presvedčili sme sa o významnej súvislosti medzi výtvarným prejavom detí a ich emocionálnym prežívaním, sebvýjadrením a psychickou pohodou (Snir, 2022; Moula et al., 2020). Aj v prípade iných výskumov je kresba považovaná za prirodzené vyjadrovanie sa detí, prostredníctvom ktorého nadväzujú kontakt s okolím a sprostredkujú významy, ktoré nedokážu dostatočne presne vyjadriť verbálne (Driessnack, 2005; Einarsdóttir et al., 2009; MacDonald, 2009). V kresbe žiaci mohli zachytiť subjektívne prežívanie a vyjadriť aspekty, v ktorých bolo jej zastúpenie pri predstave situácií a prežívania žiadúce, a následne prostredníctvom rozhovoru verbalizované (napríklad symbolické zobrazenia strachu či pomalosti). Podobnú skúsenosť opisujú aj Salmi a Kumpulainen (2019), ktoré kresbu a následný rozhovor o artefakte považujú za efektívny nástroj, vďaka ktorému deti pred nástupom do základnej školy aktívne reflektovali postoje vyjadrovaním skúseností, pocitov, obáv a očakávaní.

Možnosti ďalšieho smerovania výskumu by mohli predstavovať rozšírenie výskumného súboru, približne 20 - 25 subjektov, čo by zodpovedalo veľkosti súboru iných relevantných štúdií (Degli Esposti a Cigala, 2025). Na to nadväzujúci výskum sa bude orientovať aj na výkonovú rovinu gramotnosti, obsahovú a komparatívnu analýzu subjektívnych sebahodnotiacich výpovedí žiakov a objektívnych ukazovateľov ich výkonu v oblasti čítania a písania.

5 Záver

Predložená štúdia prezentuje zistenia o tom, ako žiaci prvého ročníka základnej školy, prostredníctvom kresby a rozhovoru, dokážu vyjadriť svoje pocity, obavy i potreby súčinné s ich prvými skúsenosťami s učením sa v základnej škole. Výskumné zistenia pilotáže deklarujú, že žiaci v prvom ročníku základnej školy sú schopní reflektovať svoje učenie sa a že ich pohľad môže byť dôležitým zdrojom pri výbere konkrétnych podporných stratégií. Potvrďuje sa tak význam komplexného prístupu, v ktorom technické zručnosti v písaní a čítaní nie je možné oddeliť od sociálno-emocionálneho kontextu, čo je v súlade s identifikovanými väzbami vo výkonových, emocionálnych a sociálnych faktoroch, ktoré vplývajú na globálne učenie sa.

Za hlavný prínos v skúmanej problematike považujeme posilnenie hlasu detí v pedagogickom skúmaní, pretože detská perspektíva sa javí ako cenný zdroj informácií, ktorý dopĺňa tradičné diagnostické prístupy a umožňuje hlbšie porozumieť procesu osvojovania gramotnosti v ranom veku. Výsledky vzhľadom k nízkej početnosti subjektov výskumu zaradených v pilotáži nemožno generalizovať, no na mieste je príležitosť konštatovať, že porozumenie detskému prežívaniu (nielen v období školskej adaptácie) považujeme za kľúčové pre efektívnu podporu rozvoja každého žiaka, a to nielen v učení sa čítať a písať. Napriek tomu, že počet participantov v pilotáži bol nízky, zistenia môžu byť bezprostredne využité v pedagogickej praxi, a to napr. pri koncipovaní adaptačného programu, podpore žiakov s adaptačnými ťažkosťami, ale aj pri diferenciacii výučby. Rešpektovanie individuálnych potrieb a vytváranie bezpečného, podporného prostredia predstavuje pre začínajúcich školákov základ ich úspešného učenia sa.

Literatúra

- Bigozzi, L., Vettori, G., & Incognito, O. (2023). The role of preschoolers' home literacy environment and emergent literacy skills on later reading and writing skills in primary school: A mediational model. *Frontiers in Psychology*, 14, 1113822. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1113822>
- Castro, D. A. S., & Barrera, S. D. (2019). *The contribution of emergent literacy skills for early reading and writing achievement. Temas em Psicologia*, 27(2), 509-522. <https://doi.org/10.9788/TP2019.2-15>

- Clarke, C., & Sharpe, P. (2003). Transition from preschool to primary school: An overview of the personal experiences of children and their parents in Singapore. *European Early Childhood Education Research Journal*, 11(sup1), 15-23. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2003.12016702>
- Cruz, J., Mendes, S., Marques, S., Alves, D., & Cadime, I. (2023). Development of a group emergent literacy screening tool. *Children*, 10(2), 306. <https://doi.org/10.3390/children10020306>
- Davis, J. M., Ravenscroft, J., & Bizas, N. (2015). Transition, inclusion and partnership: Child-, parent- and professional-led approaches in a European research project. *Child Care in Practice*, 21(1), 33–49. <https://doi.org/10.1080/13575279.2014.976543>
- DeBaryshe, B. D. (2023). Supporting emergent writing in preschool classrooms: Results of a professional development program. *Education Sciences*, 13(9), 961. <https://doi.org/10.3390/educsci13090961>
- Degli Esposti, C., & Cigala, A. (2025). Children's Experience of Transition from Preschool To Primary School: A Scoping Literature Review. *Early Childhood Educ J.* <https://doi.org/10.1007/s10643-025-02019-1>
- Driessnack, M. (2005). Children's drawings as facilitators of communication: A meta-analysis. *Journal of Pediatric Nursing*, 20(6), 415–423. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2005.03.011>
- Duff, F. J., Reen, G., Plunkett, K., & Nation, K. (2015). Do infant vocabulary skills predict school age language and literacy outcomes? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(8), 848–856. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12378>
- Einarsdóttir, J. (2011). Icelandic children's early education transition experiences. *Early Education & Development*, 22(5), 737-756. <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.597027>
- Einarsdóttir, J., Dockett, S., & Perry, B. (2009). Making meaning: Children's perspectives expressed through drawings. *Early Child Development and Care*, 179(2), 217–232. <https://doi.org/10.1080/03004430802666999>
- Ghandour, R. M., Hirai, A. H., Kogan, M. D., & Strickland, B. B. (2021). Healthy and ready to learn: Prevalence and correlates of school readiness among United States preschoolers. *Academic Pediatrics*, 21(5), 818–829. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2021.02.014>
- Halle, T. G., & Darling-Churchill, K. E. (2016). Review of measures of social and emotional development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 8-18. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2016.02.003>
- Hjetland H. N., Brinchmann E. I., Scherer R., & Melby-Lervåg M. *Preschool predictors of later reading comprehension ability: A systematic review. Campbell Systematic Reviews*, 13(1), 1–155. <https://doi.org/10.4073/csr.2017.14>
- Kmeťová, D. (2024). *Diagnostika pripravenosti dieťaťa na školské vzdelávanie*. Grada.
- Kožík Lehotayová, B. (2023). *Pedagogická intervencia v podpore grafomotoriky: Teoreticko-výskumné súvislosti prípravy na písanie*. Univerzita Komenského v Bratislave.
- Kožuchová, M., Gavora, P., Wiegerová, A., Majerčíková, J., & Hirschnerová, Z. (2011). *Pedagogická diagnostika v primárnom vzdelávaní*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Kull, M. A., & Coley, R. L. (2015). Early physical health conditions and school readiness skills in a prospective birth cohort of U.S. children. *Early Childhood Research Quarterly*, 32, 20-30. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2014.12.003>
- Lopuchová, K. (2023). *Názory žiakov prvého ročníka na výučbu písania*. (Diplomová práca). <https://opac.czsp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=9CB04A0EB3E2DA914793820E204E>
- Luo, S., & Yuan, S. (2025). Young children's perceptions and experiences of school readiness during the transition from preschool to primary school in China. *Children & Society*, 39(1), 247-266. <https://doi.org/10.1111/chso.12910>
- Manosalba-Torres, C., & Arancibia-Gutierrez, B. (2023). *Design and validation of the Emergent Literacy Domains Development Test (ELDT) for pre-school*. *Ocnos: Revista de Estudios sobre Lectura*, 22(2). <https://doi.org/10.18239/ocnos.2023.22.2.339>
- McClelland, M. M., Tominey, S. L., Schmitt, S. A., & Duncan, R. (2017). SEL interventions in early childhood. *The Future of Children*, 27(1), 33-47. https://www.researchgate.net/publication/319481814_SEL_Interventions_in_Early_Childhood
- MacDonald, A. (2009). Drawing stories: The power of children's drawings to communicate the lived experience of starting school. *Australasian Journal of Early Childhood*, 34(3), 40–49. <https://doi.org/10.1177/183693910903400306>
- Moula, Z., Powell, J., & Karkou, V. (2020). An investigation of the effectiveness of arts therapies interventions on measures of quality of life and wellbeing: A pilot randomized controlled study in primary schools. *Frontiers in Psychology*, 11, 586134. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.586134>

- Puranik, C. S., & Lonigan, C. J. (2014). *Emergent writing in preschoolers: Preliminary evidence for a theoretical framework*. *Reading Research Quarterly*, 49(4), 453-467. <https://doi.org/10.1002/rrq.79>
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage.
- Rohde, L. (2015). *The comprehensive emergent literacy model: Early literacy in context*. *SAGE Open*, 5(1). <https://doi.org/10.1177/2158244015577664>
- Salmi, S., & Kumpulainen, K. (2019). Children's experiencing of their transition from preschool to first grade: A visual narrative study. *Learning, Culture and Social Interaction*, 20, 58-67. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2017.10.007>
- Sattler, J. M. (2024). *Assessment of children: Cognitive foundations and applications* (7th ed.). Jerome M. Sattler, Publisher, Inc.
- Siegler, R. S., Saffran, J. R., Eisenberg, N., DeLoache, J. S., Gershoff, E. T., & Leaper, C. (2017). *How children develop* (5th ed.). Worth Publishers.
- Siegler, R. S., Saffran, J., Eisenberg, N., & Gershoff, E. (2019). *How children develop* (7th ed.). Worth Publishers.
- Severini E., Kostrub D. (2018) *Kvalitatívne skúmanie v predprimárnom vzdelávaní*. Rokus.
- Snir, S. (2022). Artmaking in elementary school art therapy: Associations with pre-treatment behavioral problems and therapy outcomes. *Children*, 9(9), 1277. <https://doi.org/10.3390/children9091277>
- Švaříček, R., Šedová, K., Sedláček, M., Redlichová, J., Novotný, P., Janík, T., Másinka, D. & Kaščák, O. (2007) *Kvalitatívni výzkum v pedagogických vědách*. Portál.
- Williams, P. G., Lerner, M. A., American Academy of Pediatrics Council on Early Childhood & Council on School Health. (2019). School readiness. *Pediatrics*, 144(2), e20191766. <https://doi.org/10.1542/peds.2019-1766>
- Zelazo, P. D., Anderson, J. E., Richler, J., Wallner-Allen, K., Beaumont, J. L., & Weintraub, S. (2013). NIH Toolbox Cognition Battery (CB): Measuring executive function and attention. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 78(4), 16-33. <https://doi.org/10.1111/mono.12032>

doc. PaedDr. Blanka KOŽÍK LEHOTAYOVÁ, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta
Katedra predprimárnej a primárnej pedagogiky
Račianska 59, 813 34 Bratislava, Slovenská republika
lehotayova@fedu.uniba.sk

Blanka Kožík Lehotayová pôsobí ako docentka na Katedre predprimárnej a primárnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V rámci pedagogickej činnosti sa venuje didaktike výtvarnej výchovy, vrátane grafomotorickej prípravy v predprimárnom vzdelávaní a didaktike začiatočného písania a čítania v primárnom vzdelávaní. Vo vedecko-výskumnej činnosti sa zameriava najmä na písanú reč, vzťah a diagnostikovanie reči a motoriky detí.

Mgr. Kamila LOPUCHOVÁ

Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta
Katedra predprimárnej a primárnej pedagogiky
Račianska 59, 813 34 Bratislava, Slovenská republika
lopuchova4@uniba.sk

Kamila Lopuchová je externou doktorandkou na Katedre predprimárnej a primárnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Odborne sa venuje problematike školskej pripravenosti detí, predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti, no najmä analýze diagnostických nástrojov a indikátorov pripravenosti na učenie sa čítať a písať. Zároveň pracuje ako učiteľka primárneho vzdelávania, čo jej umožňuje prepájať teoretické poznatky s každodennou pedagogickou realitou.

HRY S PÍSMENAMI V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ. TVORBA METODICKÉHO MATERIÁLU S INTEGRÁCIOU VZDELÁVACÍCH OBLASTÍ. PREDSTAVENIE VEDECKÉHO PROJEKTU

LETTER GAMES IN PRE-PRIMARY EDUCATION: DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL MATERIAL WITH THE INTEGRATION OF EDUCATIONAL AREAS. PRESENTATION OF A RESEARCH PROJECT

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21006651>

Milena LIPNICKÁ, Ivana ROCHOVSKÁ, Lenka LIPÁROVÁ, Renáta PONDELÍKOVÁ

Článok informuje o riešení trojročného vedeckého projektu č. 001UMB-4/2025 finančne podporeného Kultúrnou a edukačnou grantovou agentúrou Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. Zámerom projektu je vytvoriť metodický materiál pre predprimárne vzdelávanie na integrované dosahovanie výkonových štandardov vzdelávacích oblastí hrami s veľkými tlačnými písmenami. Obsahom hier budú jazykové, komunikačné, matematické, umelecké, prírodovedné, spoločenskovedné, pracovné a pohybové činnosti. Budú tiež súčasťou metód rozvoja ranej gramotnosti, keď deti vyjadrujú vlastné predstavy o písaní a čítaní. Metodický materiál bude určený pre učiteľky materských škôl. Jeho obsahom budú didaktické zdôvodnenia problematiky, súbor hier s písmenami s opisom a so znázorneniami postupov hier. Súčasťou metodického materiálu bude pracovný zošit pre deti. Takýto komplexný materiál ešte nebol v slovenskom jazyku publikovaný. Hry s písmenami budú zamerané ekologicky, aby deti používali prírodné a technické odpadové materiály, aby hrami neprodukovali prvotný a nadmerný odpad a budú mať rôzne úrovne náročnosti. Učiteľky ich budú môcť používať podľa úrovne rozvoja schopností detí a podľa individuálnych záujmov a skúseností detí s písanou rečou. Metodický materiál bude tvorený na základe analýzy výskumných štúdií, metodických príručiek a materiálov a pracovných zošitov publikovaných v domácich a zahraničných vydavateľstvách. Bude vychádzať z výsledkov testovania počítačného písania detí a názorov, dotazníkového prieskumu a rozhovorov s učiteľkami materských škôl. Výskumné zistenia budú kvantitatívne aj kvalitatívne analyzované a publikované vo vedeckých a odborných štúdiách v časopisoch a zborníkoch. Hotová verzia metodického materiálu bude expertne posúdená dvadsiatimi učiteľkami materských škôl. Pripomienky a návrhy expertov z praxe budú zapracované. Potom bude metodický materiál vydaný v printovej a online verzii s DOI, aby bol dostupný vo všetkých materských školách aj pre ďalšiu pedagogickú verejnosť.

1 Úvod

Rozvoj čitateľskej gramotnosti by mal začínať budovaním pozitívneho vzťahu detí k písanej reči, k jej formálnym znakom a k písanej kultúre. Kľúčovou otázkou zostáva, do akej miery učelia predprimárneho vzdelávania využívajú inovatívne, vedecky podložené metódy a stratégie podporujúce rozvoj predčitateľských a predpisateľských kompetencií detí.

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2022) považuje rozvíjanie predčitateľskej gramotnosti za jeden z kľúčových cieľov vzdelávania v oblasti *Jazyk a komunikácia*. Výkonový štandard „Identifikuje niektoré písmená abecedy“ sa zameriava na rozvoj chápania formálnych charakteristík písanej reči – na poznanie konceptu tlače, knižných konvencií a na vytváranie základných predstáv o písaní. Učiteľka má v tomto procese vytvárať bohaté, podnetné prostredie, v ktorom deti

prírodzene prichádzajú do kontaktu s písanými symbolmi, čítanými oznamami či inštrukciami napísanými veľkými tlačenými písmenami. Takéto prostredie má podporovať spontánne pokusy o písanie, podpisovanie či vytváranie vlastných textov pre seba aj pre druhých.

Vzdelávacie oblasti predprimárneho kurikula sú navzájom prepojené a ich integrácia je jedným zo základných princípov efektívneho učenia. V tomto kontexte vzniká potreba metodických materiálov, ktoré by umožnili učiteľom dosahovať výkonové štandardy viacerých vzdelávacích oblastí prostredníctvom integrovanej výučby. Na túto požiadavku reaguje aj trojročný vedecký projekt č. 001UMB-4/2025, finančne podporený Kultúrnou a edukačnou grantovou agentúrou Ministerstva školstva výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. Jeho zámerom je vytvoriť metodický materiál pre predprimárne vzdelávanie, ktorý bude prostredníctvom hier s veľkými tlačenými písmenami podporovať rozvoj jazykovej, komunikačnej, matematickej, umeleckej, prírodovednej, spoločenskovednej, pracovnej i pohybovej kompetencie detí.

V súčasnosti je slovenský edukačný trh saturovaný množstvom komerčných pracovných listov a učebných pomôcok, ktorých kvalita a vedecké zakotvenie sú neraz otáznе. Často ide o materiály zamerané na precvičovanie grafomotoriky a mechanické písanie písmen bez hravého kontextu a bez prepojenia s rozvojom myslenia, reči či tvorivosti. Rovnako komerčné hračky zamerané na učenie písmen bývajú finančne náročné a environmentálne neudržateľné. Naproti tomu zahraničné prístupy preferujú tzv. *letter games for preschoolers* – hry s písmenami, ktoré rozvíjajú viacero zložiek detskej osobnosti, prepájajú zmyslové a motorické činnosti s jazykovým rozvojom a často využívajú prírodné či recyklovateľné materiály.

Na vedeckej úrovni sa problematikou rozvoja písania a poznania písmen zaoberajú viaceré empirické štúdie. Aram a Biron (2004) preukázali efektivitu spoločného čítania a písania na rozvoj znalosti písmen u detí z prostredia s nízkym sociálno-ekonomickým statusom. De-Abreu a Cardoso-Martins (1998) potvrdili význam poznania názvov písmen pre osvojenie fonologických vzťahov v slovách. Lipnická (2008a, 2008b) na Slovensku výskumne overila test pripravenosti detí na písanie a analyzovala vzťah medzi školskou pripravenosťou a písateľskou zrelosťou. Puranik a Lonigan (2012) preukázali, že úroveň písania mena súvisí s celkovými predčitateľskými schopnosťami. Novšie poznatky prinášajú práce Ralli, Papoulidí a Tsaousi (2023), ktoré skúmajú vývin konceptuálnych znalostí písania slov a číslíc. Ďalší odborníci (napr. Lonigan, Schatschneider, Westberg, 2008; Schatschneider et al., 2004) výskumne potvrdili, že poznanie abecedy, poznanie hlások a názvov písmen sa opakovane ukázalo ako jeden z najlepších prediktorov čitateľských zručností.

Z týchto teoretických a empirických východísk vychádza aj projekt *Hry s písmenami v predprimárnom vzdelávaní*, ktorého cieľom je vytvoriť komplexný metodický materiál pre učiteľov materských škôl. Ten bude založený na integrácii vzdelávacích oblastí, vedecky podložených poznatkoch a environmentálne orientovanom prístupe, čím prispeje k inovatívnemu a udržateľnému rozvoju jazykovej a literárnej gramotnosti detí v predškolskom veku.

2 Metódy

Výskum je koncipovaný ako zmiešaný aplikovaný výskum. Kombinuje kvantitatívne a kvalitatívne prístupy pri zbere, spracovaní a interpretácii údajov. Základná výskumná otázka je: *Aké hry s písmenami sú vhodné v predprimárnom vzdelávaní?* Odpovede na ňu prinesú štyri čiastkové otázky:

1. *Aký je vývin predčitateľskej gramotnosti detí v súvislosti s ranými prejavmi písania a čítania písmen?*
(Obsahová analýza výskumných štúdií a test pripravenosti na písanie)
2. *Aké hry s písmenami sú vhodné v rozvíjaní predčitateľskej gramotnosti detí?*
(Obsahová analýza metodických prác)

3. *Aké sú názory a skúsenosti učiteľov a učiteliek materských škôl pri aplikovaní hier s písmenami?* (Dotazník a pološtrukturované rozhovory)
4. *Aké sú hodnotiace názory učiteľov a učiteliek na metodický materiál vytvorený v projekte?* (Expertné posúdenie materiálu)
Výskumný proces bude východiskom tvorby metodického materiálu.

3 Kvantitatívna zložka výskumu

Kvantitatívne údaje budú zbierané prostredníctvom dotazníkovej metódy. Dotazník bude distribuovaný na oficiálne e-mailové adresy všetkých materských škôl na Slovensku a bude spracovaný a administrovaný prostredníctvom softvéru Survio. Otázky budú zamerané na zisťovanie skúseností, preferencií a potrieb učiteľov pri využívaní hier s písmenami, ako aj na ich vnímanie možností integrácie vzdelávacích oblastí. V spracovaní údajov sa použije nominálne meranie, frekvenčná analýza a mierky variability nominálnych dát.

Na zisťovanie vývinu predčitateľskej gramotnosti detí v súvislosti s ranými prejavmi písania sa použije Test pripravenosti na písanie (Lipnická, 2008), ktorý má výskumne overené a publikované kritériá vyhodnocovania. Druhá položka tohto testu umožní analyzovať úroveň detských pisateľských a grafomotorických prejavov od troch do siedmich rokov veku.

4 Kvalitatívna zložka výskumu

Kvalitatívne dáta budú získavané dvoma hlavnými metódami – obsahovou analýzou a pološtrukturovaným interview. Obsahová analýza bude zameraná na:

- odborné a výskumné štúdie o vývine predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti detí,
- metodické príručky, pracovné listy a hry s písmenami publikované v domácich aj zahraničných vydavateľstvách.

Pološtrukturované rozhovory budú realizované s vybranými učiteľkami materských škôl, ktoré sa zapoja do výskumu prostredníctvom dotazníka. Otázky budú koncipované na základe kvantitatívnych výsledkov s cieľom rozšíriť a prehĺbiť poznatky o aplikácii hier s písmenami v praxi. Rozhovory umožnia získať hlbšie vhľady do pedagogických prístupov, postojov učiteliek, ako aj konkrétne príklady z ich vzdelávacej činnosti. Získané výpovede budú kvalitatívne analyzované metódou otvoreného kódovania a tematickej analýzy.

5 Výsledky

Výsledky riešenia projektu č. 001UMB-4/2025 prinesú súbor teoretických, výskumných a aplikačných poznatkov, ktoré prispievajú k inovácii metodickej podpory pre učiteľov materských škôl v oblasti rozvoja predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti detí. Výskumné zistenia budú priebežne spracovávané a publikované vo vedeckých a odborných štúdiách v recenzovaných časopisoch a zborníkoch. Zároveň vytvoria poznatkovú bázu pre koncepčné vytvorenie metodického materiálu, ktorý bude mať integratívny, hravý a environmentálne udržateľný charakter.

Hlavným výstupom projektu bude **metodický materiál** pre učiteľky a učiteľov materských škôl, ktorý umožní integrované dosahovanie výkonových štandardov všetkých vzdelávacích oblastí prostredníctvom hier s veľkými tlačnými písmenami. Tento materiál bude obsahovať tri kľúčové časti:

1. **Odbornú príručku pre učiteľky** s didaktickými východiskami a odporúčaniami k aplikácii hier v praxi,
2. **Súbor hier s písmenami** s grafickými a výtvarnými znázorneniami postupov a úrovňami náročnosti,

3. **Pracovný zošit pre deti** v povinnom predprimárnom vzdelávaní, ktorý podporí ich rané skúsenosti s písaním, čítaním a rozpoznávaním písmen.

Metodický materiál bude spracovaný v súlade s požiadavkami Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie (2022) a bude reflektovať najnovšie poznatky z oblasti pedagogického výskumu a didaktiky raného písania a čítania. Osobitný dôraz bude kladený na **environmentálny rozmer** – využívanie prírodných a odpadových materiálov pri tvorbe pomôcok a hier, čím sa podporí ekologicky uvedomelá výchova detí.

Pred jeho vydaním prejde metodický materiál **expertným posúdením** dvadsiatimi učiteľkami materských škôl z rôznych regiónov Slovenska. Tieto expertky z praxe vyhodnotia obsah, didaktickú vhodnosť, praktickú využiteľnosť a environmentálny aspekt hier. Ich pripomienky a návrhy na úpravy budú kvalitatívne spracované a zapracované do finálnej verzie materiálu.

Výsledná verzia bude vydaná v **printovej aj online podobe** s prideleným DOI, aby bola voľne dostupná pre všetky materské školy na Slovensku i širšiu pedagogickú verejnosť. Tento prístup zabezpečí jej dlhodobú využiteľnosť, vedeckú overiteľnosť a otvorený prístup k inovatívnym metódam práce s deťmi.

V **záverečnom roku riešenia projektu** zorganizuje riešiteľský tím **vedecké sympóziu**, ktoré bude slúžiť ako platforma pre prezentáciu a odbornú diskusiu výsledkov výskumu, skúseností z praxe a možností implementácie metodického materiálu do predprimárneho vzdelávania. Sympóziu poskytne priestor pre výmenu poznatkov medzi výskumníčkami, pedagógmi, študentmi a odbornou verejnosťou.

Záverečnou etapou projektu bude **oponentúra**, v rámci ktorej nezávislí odborní garanti zhodnotia kvalitu výskumných výstupov, aplikačný prínos projektu a súlad výsledkov s cieľmi grantovej schémy KEGA. Oponentúrne konanie uzavrie projekt s dôrazom na jeho prínos pre rozvoj predprimárneho vzdelávania a podporu profesionálneho rastu učiteľov materských škôl.

6 Záver

Realizovaný projekt potvrdí, že prepojenie environmentálne orientovaných hier s cieľavedomým rozvíjaním predčitateľskej a predpisateľskej gramotnosti bude predstavovať efektívnu cestu k rozvoju ranej gramotnosti detí predškolského veku. Výskumne overený prístup umožní učiteľkám materských škôl prirodzene integrovať rôzne vzdelávacie oblasti a podporovať u detí záujem o písanú reč prostredníctvom zmyslupnej, hravej a tvorivej činnosti. Zároveň bude rozvíjať ich ekologické povedomie, citlivosť voči životnému prostrediu a povedomie o udržateľných formách správania už v ranom veku.

Metodický materiál, ktorý vznikne v rámci projektu, sa stane prakticky využiteľným nástrojom pre podporu inovatívnych pedagogických prístupov a bude slúžiť ako opora pre učiteľky pri plánovaní a realizácii integrovaných vzdelávacích aktivít. Jeho verejná dostupnosť zabezpečí širšie uplatnenie a dlhodobý prínos pre predprimárne vzdelávanie. V súlade s poslaním grantovej schémy KEGA bude projekt prispievať k prepájaniu vedeckých poznatkov s pedagogickou praxou, k rozvoju odbornej a metodickej spôsobilosti učiteľiek materských škôl a k zvyšovaniu kvality výchovno-vzdelávacieho procesu v kontexte súčasných vzdelávacích priorít.

Očakáva sa, že výsledky projektu potvrdia význam zážitkového učenia a environmentálneho kontextu ako kľúčových faktorov pri rozvoji predčitateľských a predpisateľských kompetencií detí. Tieto prístupy budú prirodzene stimulovať detskú zvedavosť, podnecovať tvorivosť a podporovať pozitívny vzťah k písanej reči. Projekt sa tak stane dôležitým príspevkom k prepojeniu teórie s praxou a prispeje k formovaniu modernej, udržateľnej a gramotne orientovanej predškolskej edukácie na Slovensku. V dlhodobom horizonte bude jeho

realizácia predstavovať impulz pre ďalšie výskumné i aplikačné aktivity v oblasti rozvoja ranej gramotnosti a environmentálnej výchovy v materských školách.

Literatúra

- Aram, D., & Biron, S. (2004). Joint storybook reading and joint writing interventions among low-SES preschoolers: Differential contributions to early literacy. *Early Childhood Research Quarterly*, 19(6), 588–610. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2004.10.003>
- De Abreu, M. D., & Cardoso-Martins, C. (1998). Alphabetic access route in beginning reading acquisition in Portuguese: The role of letter-name knowledge. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 10(2), 85–104. <https://doi.org/10.1023/A:1007902901749>
- Lipnická, M. (2008a). Počiatkové čítanie a písanie detí predškolského veku. Rokus.
- Lipnická, M. (2008b). Vzťah školskej pripravenosti a pripravenosti 5–6 ročných detí na písanie. *Speciální pedagogika*, 18(3), 218–231.
- Lipnická, M. (2019). Rozvoj jazykovej a literárnej gramotnosti v materskej škole. In M. Lipnická (Ed.), *Rozvoj jazykovej a literárnej gramotnosti v predškolskej a elementárnej pedagogike*. Belianum.
- Lonigan, C. J., Schatschneider, C., & Westberg, L. (2008). Identification of children's skills and abilities linked to later outcomes in reading, writing, and spelling. In *Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel* (pp. 55–106). National Institute for Literacy.
- Puranik, C. S., & Lonigan, C. J. (2012). Name-writing proficiency, not length of name, is associated with preschool children's emergent literacy skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(2), 284–294. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2011.09.003>
- Ralli, M. A., Papoulidi, A., & Tsaousi, D. (2023). Conceptual knowledge of writing words and numbers: Developmental data from preschool children. *Journal of Early Childhood Research*, 21(1), 68–82. <https://doi.org/10.1177/1476718X221139063>
- Wing, L. A. (1989). The influence of preschool teachers' beliefs on young children's conceptions of reading and writing. *Early Childhood Research Quarterly*, 4(1), 61–74. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(89\)80007-9](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(89)80007-9)

doc. PaedDr. Milena LIPNICKÁ, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta
Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky
Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica, Slovenská republika
milena.lipnicka@umb.sk

DETSKÉ PREKONCEPTY O FENOMÉNOCH ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI.

PRESTAVENIE VEDECKÉHO PROJEKTU

CHILDREN'S PRECONCEPTIONS REGARDING READING LITERACY PHENOMENA: PRESENTATION OF A RESEARCH PROJECT

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21006828>

Milena LIPNICKÁ, Július LOMENČÍK

Hlavným cieľom projektu (VEGA č. 1/0505/24) je skúmať prekoncepty detí o fenoménoch čitateľskej gramotnosti na výstupe z predprimárneho vzdelávania a interpretovať získané poznatky v kontexte rozvoja pedagogickej teórie a praxe. Výskum sa zameriava na identifikáciu a analýzu významov, ktoré deti pripisujú vybraným pojmom súvisiacim s čitateľskou gramotnosťou, ako aj na spôsoby, akým týmto pojmom rozumejú. Kľúčovou metódou zberu údajov je polo štruktúrovaný rozhovor orientovaný na sémantickú analýzu detských výpovedí. Výber skúmaných pojmov bol realizovaný prostredníctvom Delfskej metódy s cieľom ich precíznej operacionalizácie v súlade s vymedzeným výskumným problémom. Na spracovanie a interpretáciu údajov z individuálnych rozhovorov bola použitá kvalitatívna obsahová analýza. Výskum bol realizovaný (2023 – 2025) v prostredí materských škôl na základe informovaných súhlasov riaditeľov a zákonných zástupcov detí. Výsledky výskumu poskytnú odpovede na formulované výskumné otázky a v roku 2026 budú diskutované v kontexte relevantných teoretických východísk, aktuálneho stavu pedagogickej praxe a originálnych výskumných zistení. Prínosom projektu bude výskumne podložený systém poznania o úrovni detských prekonceptov v oblasti čitateľskej gramotnosti, ktorý môže byť využitý pri tvorbe edukačných stratégií, inovácii kurikula a v ďalšom pedagogickom výskume. Výsledky projektu budú publikované vo vedeckej monografii (2026).

1 Úvod

Skúmanie detí predstavuje významný predpoklad zvyšovania senzitivity pedagógov vo vzťahu k ich individuálnym potrebám, možnostiam a rozvojovému potenciálu. Dieťa stojí v centre edukačného procesu na jeho začiatku, v priebehu i na jeho konci (Loudová Stralczyńska, 2019), čo implikuje potrebu systematického prepájania vzdelávacieho procesu s diagnostickými a výskumnými procedúrami. Poznatky o dispozíciách a potencialitách osobnostného rozvoja dieťaťa sú kľúčové pre zabezpečenie kvality a efektívnosti vzdelávania (Kasáčová et al., 2016).

Skúmanie detských poňatí pojmov z pedagogického hľadiska predstavuje metodologicky náročnú, do istej miery „rizikóvu“ výskumnú cestu. Vyžaduje si dôkladný teoretický rozhľad výskumníka a precízne koncipovaný výskumný dizajn, ktorý minimalizuje riziko redukcie pedagogickej problematiky na čisto psychologické alebo lingvistické interpretácie bez dostatočného poznatkového zázemia. Napriek týmto rizikám považujeme výskum detského porozumenia významu slov a pojmov za nevyhnutný, keďže rozvoj reči, vyučovanie materinského jazyka a úspešnosť osvojovania nových poznatkov v rôznych oblastiach vzdelávania sú úzko späté s porozumením jazykovým významom (Vužňáková, 2018). Význam pedagogického skúmania detských poňatí pojmov potvrdzujú aj aktuálne empirické zistenia publikované Lipnickou (2024) a Lipnickou a Vrábľovou (2024).

2 Ciele riešenia projektu

Hlavným cieľom projektu je skúmať prekoncepty detí o fenoménoch čitateľskej gramotnosti na výstupe z predprimárneho vzdelávania a interpretovať získané poznatky v kontexte rozvoja pedagogickej teórie a pedagogickej praxe. Projekt je koncipovaný ako longitudinálne riešený výskumný zámer rozpracovaný do jednotlivých etáp podľa rokov riešenia.

2024

1. *Vytvoriť konceptuálny teoretický rámec výskumu a objasniť vzťahy medzi kľúčovými prvkami relevantných teoretických východísk.*
2. *Identifikovať pojmy konkretizujúce fenomény čitateľskej gramotnosti prostredníctvom Delfskej metódy realizovanej v dvoch kolách s cieľom dosiahnuť expertný konsenzus.*
3. *Vypracovať obsahovú a procesnú štruktúru polo štruktúrovaných rozhovorov vrátane metodického postupu ich realizácie v pedagogickej praxi.*

2025

4. *Zorganizovať a realizovať polo štruktúrované rozhovory s deťmi v povinnom predprimárnom vzdelávaní v materských školách.*
5. *Transkribovať autentické výpovede detí a podrobiť ich kvalitatívnej obsahovej analýze.*
6. *Analyzovať detské prekoncepty, identifikovať významné výroky vzťahujúce sa k skúmanému fenoménu a zoskupiť ich do tematických celkov.*

2026

7. *Analyzovať vzťahy medzi identifikovanými témami a integrovať výsledky analýzy do systému tvrdení relevantných pre pedagogickú teóriu a prax.*
8. *Interpretovať a diskutovať výsledky výskumu a publikovať ich vo vedeckej monografii.*
9. *Zorganizovať odborné sympóziu a prezentovať výsledky projektu v závere riešenia projektu aj v recenzovanom zborníku.*

3 Dizajn kvalitatívneho výskumu

Predmetom výskumu boli autentické výroky 5 – 6-ročných detí v povinnom predprimárnom vzdelávaní, ktoré reprezentujú ich individuálne poňatia pojmov ako fenoménov čitateľskej gramotnosti. Výskum odpovedal na otázky:

- *Aké prekoncepty prevládajú vo výpovediach detí o pojmoch?*
- *Aké sú charakteristiky fenoménov čitateľskej gramotnosti?*
- *Ktoré sú výnimočné, neopakujúce sa detské poňatia pojmov?*
- *Aké sú charakteristiky syntaxe výpovedí detí o pojmoch?*

Kvalitatívny výskum umožnil zhromaždiť autentické detské výpovede o skúmaných pojmoch vo forme viet a tieto následne analyzovať indukčným postupom. Výskumná stratégia bola zvolená s cieľom hlbšieho porozumenia významom, ktoré deti pripisujú fenoménu čitateľskej gramotnosti, ako aj spôsobu, akým tieto fenomény konceptualizujú vo svojom každodennom živote.

Skúmanie bolo koncipované ako:

- *praktické* – realizované v známom prostredí detí v materských školách, s dôrazom na zasadenie zistení do kontextu života a edukačných skúseností detí z výskumnej vzorky;

- *participatívne* – realizované prostredníctvom prirodzeného rozhovoru dieťaťa so známou osobou, triednou učiteľkou, čím sa vytvorili priaznivé podmienky pre spontánnosť a autentickosť detských výpovedí;
- *systematické* – založené na dôslednej, cieľavedomej a metodologicky premyslenej práci výskumného tímu, ktorej význam presahuje aktuálny výskum a má potenciál prispieť k rozvoju pedagogickej vedy;
- *hĺbkové* – zamerané na porozumenie významovým štruktúram detských poňatí pojmov (fenomérov) čitateľskej gramotnosti;
- *holistické* – reflektujúce rôznorodosť charakteristík skúmaného fenoménu vrátane jeho špecifik a individuálnych odlišností, s cieľom vytvoriť komplexný obraz detského porozumenia;
- *flexibilné* – otvorené začleneniu neplánovaných, avšak významovo relevantných zistení (napr. syntaktickej analýzy detských výpovedí), ktoré prispeli k hlbšej interpretácii fenoménov čitateľskej gramotnosti detí (Severini & Kostrub, 2018).

Kvalitatívna stratégia zároveň umožnila nahliadnuť do súčasného života detí a interpretovať ho z ich perspektívy v jednej z kľúčových oblastí rozvoja ich kultúrnej gramotnosti. Každá detská výpoveď bola chápaná ako nositeľ subjektívneho poňatia (prekonceptu) skúmaného fenoménu.

Zabezpečenie kvality výskumu

Základnou, hoci metodologicky náročnou podmienkou realizácie výskumu bolo zabezpečenie validity, reliability a objektivity kvalitatívneho výskumu. Potenciálne riziká boli cielene eliminované prostredníctvom precízneho plánovania všetkých fáz výskumného procesu, ich dôslednej implementácie a systematického vyhodnocovania. Východiskovým krokom bolo vytvorenie teoretického rámca výskumu a objasnenie vzťahov medzi kľúčovými prvkami relevantných teoretických konceptov. Následne boli diskutované vhodné metódy získavania a spracovania výskumných údajov. Súčasne boli prostredníctvom Delfskej metódy identifikované pojmy konkretizujúce fenomény čitateľskej gramotnosti. Cieľom bolo získať obsahovo bohaté a autentické detské výpovede prostredníctvom pološtruktúrovaných rozhovorov (Kasáčová et al., 2017).

Výskum založený na induktívnom postupe prebiehal v nasledovných etapách:

1. vymedzenie výskumného problému,
2. teoretické zdôvodnenie jeho riešenia,
3. voľba metodologického postupu,
4. výber výskumnej vzorky detí,
5. zber a analýza výskumných údajov,
6. zabezpečenie dôveryhodnosti výskumu,
7. rešpektovanie etických princípov,
8. formulovanie záverov a teoretických implikácií.

V súlade s Kasáčovou et al. (2017) považujeme kvalitatívny výskum zameraný na dieťa za metodologicky náročný proces, ktorý si vyžaduje dôsledné, premyslené a precízne plánovanie, realizáciu aj vyhodnotenie jednotlivých výskumných krokov. Táto náročnosť vyplýva zo špecifik detského účastníka výskumu, potreby citlivého prístupu a interpretácie detských výpovedí v ich prirodzenom sociálnom a edukačnom kontexte.

Výskum detských poňatí pojmov z pedagogického hľadiska je však metodologicky náročný a eticky „rizikový“, pretože si vyžaduje široký teoretický prehľad výskumníka a schopnosť odlíšiť pedagogické aspekty od psychologických či lingvistických prístupov. Nesprávne interpretácie môžu viesť k neadekvátnemu uchopeniu vzťahu medzi myslením a jazykom v pedagogickom kontexte. Napriek týmto výzvam Vužňáková

(2018) upozornila, že poznanie porozumenia významu slov je zásadné pre rozvoj reči, osvojovanie materinského jazyka a nadobúdanie poznatkov v iných oblastiach vzdelávania. Schopnosť detí chápať a používať pojmy totiž priamo ovplyvňuje ich kognitívny, jazykový aj učebný pokrok.

4 Záver

Súčasné deti vyrastajú a osobnostne sa rozvíjajú v podmienkach dynamických sociálnych, kultúrnych, technologických a edukačných zmien, ktoré výrazne ovplyvňujú aj podobu a nároky na rozvoj čitateľskej gramotnosti. Poznanie toho, čo deti o jej fenoménoch vedia, aké majú skúsenosti a aké predstavy si v tejto oblasti vytvárajú, by malo predstavovať východisko pre plánovanie, realizáciu a aktualizáciu školskej výučby, najmä na úrovni štátnych kurikulárnych dokumentov. Ich tvorba by mala byť systematicky podložená výsledkami empirických výskumov zameraných na dispozície detí a ich poňatie pojmov. Na tomto základe možno vytvárať podmienky pre zmysluplné, aktívne a efektívne učenie sa dieťaťa. Výskumy detských prekonceptov z psychologického, lingvistického a pedagogického hľadiska preto považujeme za nevyhnutné. Za kľúčové považujeme pedagogicky reflektovať detské prekoncepty fenoménov čitateľskej gramotnosti a na ich základe optimalizovať jej rozvíjanie v materských školách a zabezpečiť kontinuitu podpory čitateľskej gramotnosti na začiatku primárneho vzdelávania. Programovanie inštitucionálneho učenia sa detí na základe odhadov, a nie na základe aktuálnych výskumných poznatkov o ich myslení, skúsenostiach a predstavách, predstavuje neadekvátnu edukačnú stratégiu. Tento deficit sa pravdepodobne odráža aj vo výsledkoch testovania čitateľskej gramotnosti žiakov. Popri normovaní kompetencií pretrváva nedostatok výskumne podložených informácií o štruktúre detských skúseností a predstáv. Výsledky nášho výskumu rozširujú teoretickú bázu problematiky čitateľskej gramotnosti v predprimárnom a primárnom vzdelávaní a vytvárajú východiská pre návrhy pedagogických riešení. Zároveň potvrdzujú potrebu realizácie pedagogických výskumov priamo s deťmi ako nevyhnutného zdroja poznania pre rozvoj pedagogickej vedy i praxe.

Literatúra

- Kasáčová, B., et al. (2016). *Deti na prahu vzdelávania: Dôvody a možnosti ich skúmania*. Belianum.
- Kasáčová, B., et al. (2017). *Deti na prahu vzdelávania: Výskumné zistenia a pedagogické inšpirácie*. In *Deti na prahu vzdelávania* (pp. 55–74). Belianum.
- Lipnická, M. (2024). Children's ideas about symbols of Slovak statehood. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 14(1), 103–107.
- Lipnická, M., & Vrábľová, A. (2024). Analysis of children's conceptions of concepts at the end of pre-primary education. *International Journal of Arts, Humanities & Social Science*, 5(8), 80–84.
- Loudová Stralczyńska, B. (2019). Podněty pro rozvoj přírodovědné pregramotnosti v kontextu projektového akčního výzkumu a mezinárodní komparace. In *Rozvoj pregramotnosti v předškolním vzdělávání* (pp. 56–68). Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.

doc. PaedDr. Milena LIPNICKÁ, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta
Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky
Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica, Slovenská republika
milena.lipnicka@umb.sk

doc. PaedDr. Július LOMENČÍK, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Filozofická fakulta
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Tajovského 51, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika
julius.lomencik@umb.sk

HRÁME SA S PÍSMENAMI. VZDELÁVACIE AKTIVITY NA ROZVOJ KOGNITÍVNYCH A PSYCHOMOTORICKÝCH SCHOPNOSTÍ DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU V PRÍPRAVE NA ČÍTANIE A PÍSANIE

Lipnická, M. (2025). *Hráme sa s písmenami: Vzdelávacie aktivity na rozvoj kognitívnych a psychomotorických schopností detí predškolského veku v príprave na čítanie a písanie*. Belianum.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21007007>

Karin FODOROVÁ

Metodická príručka autorky Mileny Lipnickej vyšla vo vydavateľstve Belianum v druhej polovici tohto roku. Ide o dielo s vysokou odbornou aj aplikačnou hodnotou. Určená je pre vysokoškolskú prípravu budúcich učiteľov aj pre pedagogických a odborných zamestnancov materských škôl. Je jedným z výstupov riešenia projektu KEGA č. 001UMB-4/2025 s názvom *Hry s písmenami v predprimárnom vzdelávaní. Tvorba metodického materiálu s integráciou vzdelávacích oblastí*. Projekt reaguje na aktuálne potreby predprimárneho vzdelávania v oblasti rozvoja predčitateľských a predpisateľských schopností detí. Hlavná riešiteľka projektu a autorka metodickej príručky dlhodobo a systematicky rozvíja problematiku počiatočného čítania a písania, grafomotoriky a jazykovej gramotnosti detí predškolského veku. V novej odbornej práci nadväzuje na svoje predchádzajúce diela (Lipnická, 2007; 2009; 2019; 2024). Aj v tomto prípade vytvorila didakticky premyslený materiál, ktorý prepája teóriu s praxou prostredníctvom hier, cvičení a tvorivých aktivít.

Metodická príručka obsahuje diagnostický materiál a 23 vzdelávacích aktivít. **Diagnostický materiál** využíva veľké tlačené písmená ako vizuálny aj funkčný prostriedok diagnostiky. Pozostáva z dvoch častí – textovej, určenej pre pedagóga a pracovných listov pre dieťa. Pedagógovi poskytuje jasné a stručné pokyny na realizáciu jednotlivých úloh, pričom kladie dôraz na zrozumiteľné zadanie, rešpektujúcu komunikáciu a podporný prístup. Diagnostické úlohy možno realizovať v bežných podmienkach materskej školy aj v poradenských centrách bez špeciálneho vybavenia. Autorka venuje osobitnú pozornosť metodike diagnostického procesu. Pedagóg sleduje priebeh činnosti dieťaťa bez zásahov, poskytuje povzbudenie, nie opravu, čím podporuje vnútornú motiváciu dieťaťa. Diagnostické úlohy majú formatívno-diagnostickú funkciu – umožňujú porovnať úroveň rozvoja schopností pred a po aplikácii vzdelávacích aktivít a identifikovať potrebu ďalšej stimulácie.

Každá vzdelávacia aktivita je označená písmenom slovenskej abecedy bez diakritiky. Je koncipovaná tak, aby podporovala komplexný rozvoj dieťaťa – kognitívny, jazykový, psychomotorický aj sociálno-emocionálny. Osobitnú hodnotu má rozčlenenie každej aktivity do deviatich oblastí rozvoja schopností, medzi ktoré patria verbálna komunikácia, zrakové, sluchové, pohybové a hmatové vnímanie, hovorená a písaná reč, grafomotorika a rozšírené zručnosti verbálnej komunikácie. Táto systematika umožňuje pedagógom cielene rozvíjať jednotlivé schopnosti detí a zároveň sledovať prepojenia medzi nimi. Každá oblasť je doplnená o konkrétne výchovno-vzdelávacie činnosti, ktoré sú spracované v prehľadnej metodickej štruktúre vrátane odporúčaných pomôcok. Dôraz autorka kladie na ekologický a ekonomický prístup – využívanie bežných, prírodných či odpadových materiálov, čo korešponduje s modernými trendmi environmentálnej výchovy a udržateľného rozvoja.

Metodická príručka je vynikajúcim príkladom integrovaného prístupu k učeniu. Vzdelávacie aktivity prepájajú jazykovú, matematickú, umeleckú, prírodovednú i pohybovú výchovu, čím podporujú celostný rozvoj dieťaťa. Deti sa prostredníctvom hier s písmenami oboznamujú s tvarmi a zvukmi písmen, rozvíjajú jemnú motoriku, sluchovú diferenciáciu, artikuláciu i pozornosť. Dôležitým prínosom publikácie sú aj autorské rýmovačky, jazykové hry a jazykolamy, ktoré podporujú rozvoj slovenskej výslovnosti a jazykovej gramotnosti. Autorka pritom zohľadňuje princípy analyticko-syntetickej metódy, čím vytvára prirodzené prepojenie medzi predprimárnym a primárnym vzdelávaním.

Metodická príručka je prístupná, flexibilná a umožňuje diferencované použitie – v materských školách, v centrách poradenstva a prevencie, ale aj vo vysokoškolskom vzdelávaní budúcich učiteľov. Vyznačuje sa vysokým praktickým i výskumným potenciálom. Je vhodná nielen ako nástroj pedagogickej diagnostiky a rozvoja detí, ale aj ako modelový materiál pre tvorbu vlastných aktivít učiteľov a študentov. Jej prínos spočíva najmä v systematickej integrácii oblastí rozvoja, prehľadnej a funkčnej štruktúre metodických plánov, dôraze na hru ako dominantný spôsob učenia sa v predškolskom veku, ako aj v možnostiach individualizácie a inklúzie detí s rizikom vývinových porúch učenia. Pozitívne je tiež prepojenie s existujúcou odbornou literatúrou, ktorá poskytuje teoretické zázemie pre praktické využitie metodického materiálu.

Metodická príručka *Vzdelávacie aktivity s diagnostickými úlohami* predstavuje inovatívny, odborne fundovaný a pedagogicky využiteľný materiál, ktorý reflektuje aktuálne potreby materských škôl. Je vhodným nástrojom pre pedagógov, ktorí hľadajú spôsoby, ako hravou a zmysluplnou formou rozvíjať predčitateľské a predpisateľské schopnosti detí. Autorkin cit pre detský svet, didaktická premyslenosť a dôraz na integráciu vzdelávacích oblastí robia z tejto publikácie výnimočný prínos pre slovenskú predprimárnu pedagogiku a cenný zdroj inšpirácie pre všetkých pedagógov i študentov učiteľstva.

Literatúra:

Lipnická, M. (2025). *Hráme sa s písmenami: Vzdelávacie aktivity na rozvoj kognitívnych a psychomotorických schopností detí predškolského veku v príprave na čítanie a písanie*. Belianum.
<https://doi.org/10.24040/2025.9788055722443>

PhDr. Bc. Karin FODOROVÁ, Ph. D.

Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta
Katedra preprimárnej a primárnej pedagogiky
Fráni Šrámka 3, 709 00 Ostrava, Česká republika
karin.fodorova@osu.cz

RECENZIA VYSOKOŠKOLSKEJ UČEBNICE PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKOVANIE, PORADENSTVO A INTERVENCIA V MATERSKEJ ŠKOLE

Pirohová, I., & Miňová, M. (2023). *Pedagogické diagnostikovanie, poradenstvo a intervencia v materskej škole*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21007078>

Tamara JENČOVÁ

Vysokoškolská učebnica sa venuje aktuálnej a odborne významnej problematike pedagogického diagnostikovania, poradenstva a intervencie v podmienkach materskej školy. Publikácia reflektuje súčasné požiadavky na profesionalizáciu učiteľky materskej školy v kontexte inkluzívneho a individualizovaného vzdelávania, ktoré je legislatívne ukotvené aj v zákone č. 245/2008 Z. z.. Autorky reflektujú potrebu systematizácie poznatkov o diagnostikovacej a poradenskej činnosti pedagóga tak, aby bola v súlade s kompetenčným profilom učiteľky materskej školy a s aktuálne nastaveným systémom podpory a prevencie. Text ponúka komplexný pohľad na pedagogické diagnostikovanie ako proces identifikácie vývinových a individuálnych charakteristík dieťaťa, ktorý predstavuje neoddeliteľnú súčasť plánovania, realizácie a hodnotenia výchovno-vzdelávacej činnosti. Autorky zdôrazňujú, že diagnostikovanie v prostredí materskej školy nemá byť redukované na intuitívne alebo neštandardné hodnotenie, ale má mať systematický, reflexívny a metodologicky ukotvený charakter. Významným prínosom publikácie je prepojenie diagnostikovania s poradenskou činnosťou a intervenciou, čím sa vytvára ucelený rámec podpory dieťaťa v predprimárnom vzdelávaní.

Positívne možno hodnotiť jasné terminologické vymedzenie základných pojmov, ako aj komparáciu tradičného a dynamického poňatia pedagogickej diagnostiky. Autorky venujú pozornosť sociokultúrnym faktorom vývinu dieťaťa, psychologickým determinantom učenia a významu spolupráce s rodinou. Takto koncipovaný interdisciplinárny prístup reflektuje komplexnosť vývinu dieťaťa predškolského veku a posilňuje odbornú relevanciu publikácie. Text zároveň zdôrazňuje význam prevencie adaptačných a vývinových ťažkostí a potrebu včasnej pedagogickej intervencie.

Silnou stránkou publikácie je jej kompetenčné ukotvenie. Autorky systematizujú oblasti profesionálnych kompetencií učiteľky materskej školy najmä v oblasti identifikácie vývinových a individuálnych charakteristík dieťaťa, poradenskej činnosti a realizácie intervenčných postupov. Tabuľkové a grafické spracovanie indikátorov kompetencií zvyšuje prehľadnosť textu a umožňuje jeho využitie ako metodologickej opory pri sebahodnotení pedagogickej praxe alebo v príprave budúcich učiteľiek. Oceňujem aj prepojenie pedagogického diagnostikovania s poznatkami vývinovej psychológie, ktoré posilňuje teoretickú konzistentnosť a odbornú presnosť výkladu.

Publikácia je napísaná odborným, no zároveň zrozumiteľným štýlom. Jazyk je terminologicky presný, logicky štruktúrovaný a metodologicky jasný. Text vhodne dopĺňajú tabuľky a obrázky, ktoré podporujú systematizáciu poznatkov a napomáhajú lepšej orientácii v problematike. Positívne možno hodnotiť aj prepojenie teoretických východísk s praktickými implikáciami pre pedagogickú prax.

Z odborného hľadiska možno diskutovať o rozsahovom rámci jednotlivých tém, keďže integrácia troch rozsiahlych oblastí – diagnostikovania, poradenstva a intervencie – v jednej publikácii si vyžaduje vysokú mieru syntézy. Napriek tomu sa autorkám podarilo vytvoriť koncepčne ucelený a metodicky prepracovaný text, ktorý má potenciál slúžiť ako základný odborný zdroj pre študentov predškolskej pedagogiky i pre učiteľky materských škôl v praxi.

Za významný prínos pre pedagogickú komunitu považujem najmä systematizáciu diagnostikovacích a poradenských kompetencií učiteľky materskej školy a zdôraznenie potreby prepojenia diagnostických zistení s konkrétnymi intervenčnými opatreniami. Publikácia podporuje chápanie učiteľky materskej školy ako reflektujúcej profesionálky, ktorá je schopná identifikovať individuálne potreby dieťaťa a adekvátne na ne reagovať.

Vysokoškolská učebnica predstavuje relevantný odborný zdroj pre prípravu budúcich pedagógov aj pre ďalšie vzdelávanie učiteliek materských škôl. Svojím obsahom prispieva k profesionalizácii pedagogického diagnostikovania v predprimárnom vzdelávaní a k posilneniu kvality podpory dieťaťa v systéme materskej školy.

V závere možno s odborným odstupom poukázať na určitý limit publikácie, ktorý sa prejavuje najmä v rovine explicitnej operacionalizácie vybraných diagnostických postupov a ich následného prepojenia s konkrétnymi intervenčnými stratégiami. Detailnejšie rozpracovanie týchto väzieb by mohlo ešte viac posilniť aplikačný potenciál prezentovaného konceptu. Uvedený aspekt však nemení celkové hodnotenie publikácie ako koncepčne uceleného a metodologicky kvalitného diela, ktoré významne obohacuje odborný diskurz v oblasti predprimárneho vzdelávania.

Literatúra:

Pirohová, I., & Miňová, M. (2023). *Pedagogické diagnostikovanie, poradenstvo a intervencia v materskej škole*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.

Mgr. Tamara JENČOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta
Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky
Ul. 17. novembra 15, 080 01 Prešov, Slovenská republika
tamara.jencova@smail.unipo.sk

KOMUNIKÁCIA MATERSKEJ ŠKOLY S RODINOU DIEŤAŤA: TRADIČNÉ AJ MODERNÉ PRÍSTUPY

Mináriková, S., Pupíková, E., & Sobinkovičová, E. (2025). *Komunikácia materskej školy s rodinou dieťaťa: Tradičné aj moderné prístupy*. Národný inštitút vzdelávania a mládeže. <https://doi.org/10.5281/zenodo.21007241>

Monika MIŇOVÁ

Zámerom publikácie *Komunikácia materskej školy s rodinou dieťaťa: Tradičné aj moderné prístupy* je teoreticky i prakticky previesť pedagogických zamestnancov materských škôl identifikáciou vzájomných možností rodinného a inštitucionálneho prostredia tak, aby sa navzájom podporovali, rešpektovali a dopĺňali. Pedagóg materskej školy by mal spoznávať a následne tolerovať špecifikum rodinného prostredia a ako profesionál zabezpečiť efektívnu spolupracujúcu komunikáciu.

Ako uvádzajú autorky publikácie: Po narodení dieťaťa nesie primárnu zodpovednosť za jeho výchovu rodina. S postupným dozrievaním a narastajúcou potrebou socializácie však dieťa vyhľadáva širšie podnety, predovšetkým kontakt s rovesníkmi. Materská škola predstavuje prirodzené sociálne prostredie, ktoré túto potrebu naplňuje a podporuje dieťa pri nadväzovaní vzťahov mimo rodiny. Rodinné a inštitucionálne prostredie by sa mali dopĺňať v spoločnom ciele – zabezpečiť harmonický rozvoj dieťaťa a jeho prípravu na život v spoločnosti.

Publikácia je primárne určená odborníkom z pedagogickej praxe, ktorí sa venujú oblasti predprimárneho vzdelávania. Odborný štýl textu je nápomocný pre kvalifikované uchopenie problematiky, ktorú v edukačnej realite je potrebné ovládať. Odborná publikácia prináša čitateľom odborné informácie, ale je aj zároveň inšpiráciou pre inovatívne prístupy a postupy v edukačnej praxi.

Odborná publikácia má 4 kapitoly a každá kapitola má svoje vnútorné členenie. Štruktúra publikácie vychádza od teoretických až po konkrétne praktické časti komunikácie materskej školy s rodinou.

Prvá kapitola sa zaoberá *Teoretickými a praktickými východiskami spolupráce materskej školy a rodiny*. Autorky sa bližšie venujú špecifikám rodiny a materskej školy, diagnostike sociokultúrneho kontextu dieťaťa a legislatívnym východiskám spolupráce rodiny a materskej školy. V druhej kapitole je priestor venovaný dôležitým *komunikačným technikám* so zameraním na mentorský rozhovor v komunikácii s rodičom, zvládaniu neštandardných komunikačných situácií, písomnej komunikácie s rodinou dieťaťa, pedagogickému poradenstvu rodinám a postupom v poradenských činnostiach. Tretia kapitola je venovaná *formám spolupráce materskej školy s rodinou* a konkrétne triednym schôdzkam, individuálnym konzultáciám, priamej účasti rodiča na výchove a vzdelávaní ako jeho právu, ďalším námetom k spolupráci materskej školy a rodiny do praxe. Je zaujímavé si predstaviť aj prostredie materskej školy ako priestor na spoluprácu. V publikácii je venovaný aj *priestor Sebareflexii pedagóga v oblasti spolupráce s rodinou* a praktickým krokom na realizáciu sebareflexie (4. kapitola).

Autorky publikácie si uvedomujú, že základom dobrej spolupráce je komunikácia, preto navrhujú používanie rôznych komunikačných techník a analyzujú možnosti zvládania neštandardných komunikačných situácií. Časť publikácie sa venuje konkrétnym príkladom spolupráce, počítajúc so sebareflexiou pedagóga ako jedným z predpokladov efektívnej spolupráce.

Predložený materiál mal ambíciu poskytnúť viacero námetov do praxe práve pedagógovi, ktorý sa ako profesionál nespolieha iba na iniciatívu rodiča, ale sám iniciatívu odborne, no citlivo vyvíja. Táto metodická príručka ponúka námety na zlepšenie, prehĺbenie a inšpiráciu, ktoré podporia komunikáciu materskej školy

s rodinou. Posilňovanie komunikácie a spolupráce pedagógov a rodičov dieťaťa je neustále hľadanie vzájomných možností a uzatváranie kompromisov.

Autorky sú presvedčené, že akúkoľvek spoločnú aktivitu organizovanú materskou školou pre rodičov, či s rodičmi, nie je možné realizovať bez prezentovania nasledujúcich hodnôt: vzájomná dôvera a rešpekt, otvorenosť v pravidelnej komunikácii, aktívnosť na oboch stranách, vzájomná podpora a pomoc, citlivosť vnímania individuálnych potrieb a aktívne úsilie dosiahnuť spoločné ciele. Zároveň je ich presvedčením, že vymenované hodnoty musia byť súčasťou kultúry každej materskej školy.

Literatúra:

Mináriková, S., Pupíková, E., & Sobinkovičová, E. (2025). *Komunikácia materskej školy s rodinou dieťaťa: Tradičné aj moderné prístupy*. Národný inštitút vzdelávania a mládeže.

PaedDr. Monika MIŇOVÁ, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta

Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky a psychológie

Ul. 17. novembra 15, 080 01 Prešov, Slovenská republika

monika.minova@unipo.sk

DOSAHOVANIE ŠKOLSKEJ SPÔSOBILOSTI DIEŤAŤA PREDŠKOLSKÉHO VEKU

Pupíková, E., Sikoriaková, M., Sobinkovičová, E., & Višňovská, M. (2025). *Dosahovanie školskej spôsobilosti dieťaťa predškolského veku*. Národný inštitút vzdelávania a mládeže.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21007362>

Monika MIŇOVÁ

Autormi tejto odbornej publikácie sú štyria zamestnanci Národného inštitútu vzdelávania a mládeže. Snahou autorov publikácie bolo sumarizovať poznatky o dosahovaní školskej spôsobilosti dieťaťa predškolského veku z teoretického i praktického hľadiska.

Odborná publikácia má 7 kapitol a každá kapitola má svoje vnútorné členenie okrem 4 a 7 kapitoly. Štruktúra publikácie je odstupňovaná od teoretických východísk danej problematiky cez postupné komponenty obsahového zamerania oblasti školskej spôsobilosti dieťaťa predškolského veku.

Ako uvádzajú autorky publikácie: Vstup do základnej školy predstavuje významný medzník v živote každého dieťaťa. Rozhodnutie, či je dieťa na školu pripravené, alebo ešte potrebuje čas na dozretie, nebýva vždy jednoduché. Napriek tomu ide o rozhodnutie, ktoré môže ovplyvniť celý jeho ďalší školský život.

Publikácia je primárne určená odborníkom z pedagogickej praxe, ktorí sa venujú problematike predprimárneho vzdelávania. Odborný štýl textu je nápomocní pre kvalifikované uchopenie problematiky, ktorú v edukačnej realite je potrebné ovládať a vedieť komunikovať s pedagogickými aj odbornými zamestnancami a aj zákonnými rodičmi detí v materskej škole. Odborná publikácia prináša čitateľom odborné informácie, ale je aj zároveň inšpiráciou pre inovatívne prístupy a postupy v edukačnej praxi.

Prvá kapitola s názvom *Podpora dosahovania školskej spôsobilosti dieťaťa* sa vnútorne venuje cieľom a zameraniu vzdelávania dieťaťa pokračujúceho v plnení povinného predprimárneho vzdelávania, teoretickým východiskám pojmov školská spôsobilosť, školská zrelosť, školská pripravenosť a základným didaktickým princípom podpory dosiahnutia školskej spôsobilosti. V druhej kapitole pod názvom *Pedagogické diagnostikovanie vo väzbe na školskú spôsobilosť dieťaťa* je veľmi dôležité si pripomenúť fázy procesu pedagogického diagnostikovania, metódy pedagogického diagnostikovania a posudzovanie školskej spôsobilosti. Tretia kapitola sa zaoberá *Možnosťami rozvíjania spôsobilosti pre učenie sa čítať a písať*. Pre pedagogickú prax je podnetná a inšpiratívna podkapitola s názvom *Hry a aktivity k rozvoju spôsobilosti čítať a písať a Metódy rozvíjania predčitateľskej gramotnosti*. Hlavnou úlohou v tejto oblasti je viesť deti k tomu, aby pochopili, že písmo je nositeľom informácie, rozumeli, na čo slúži písaný text, dokázali interpretovať, čo nám rôzne texty hovoria, a postupne rozvíjali fonematické uvedomovanie a rozpoznávanie slov, ktoré je základom analyticko-syntetického nácviku čítania. Existuje množstvo prípravných činností, ktoré umožňujú dieťaťu plynulo prejsť k samotnému čítaniu – teda k procesu extrahovania významu z textu. Zmyslom týchto aktivít nie je predčasne „učenie sa čítať“, ale budovanie predpokladov pre čítanie s porozumením, aby dieťa bolo pripravené na (v našich končinách) analyticko-syntetický nácvik čítania a písania.

V tejto časti metodického materiálu sú uvedené praktické námety na rozvíjanie predčitateľských a predpisárskych zručností detí v materskej škole. Hry a aktivity sú zamerané na postupný rozvoj schopností, ktoré tvoria základ pre nácvik čítania a písania – rozlišovanie tvarov a symbolov, fonematické uvedomovanie, zrakové a sluchové vnímanie, koncentráciu pozornosti, pamäť a koordináciu oko–ruka. Ich cieľom nie je predčasné vyučovanie čítania a písania, ale vytváranie podnetného prostredia, ktoré deťom umožní prirodzene objavovať svet písmen, slov a jazykových vzťahov. Medzi efektívne metódy, ktoré podporujú tento rozvoj, patria metóda maľovaného čítania a metóda prediktabilného textu.

Štvrtá kapitola sa venuje *Podpore dieťaťa v rozvoji spôsobilosti učiť sa počítať*. Tak ako pri rozvoji spôsobilosti učiť sa čítať a písať, aj rozvoj spôsobilosti učiť sa počítať si vyžaduje dodržiavanie určitých didaktických zásad a využívanie primeraných didaktických prostriedkov. Základom je podnetné, hravé a príťažlivé prostredie, ktoré spontánne vzbudzuje zvedavosť a záujem dieťaťa o objavovanie matematických vzťahov. Nejde pritom len o riešenie „matematických úloh“ v úzkom zmysle slova, ale o rozvoj schopností ako sú predstavivosť, logické myslenie, komunikačné zručnosti, plánovanie, orientácia v priestore a v čase. V súlade s princípmi predprimárneho vzdelávania platí, že dieťa sa učí najlepšie v hre, v kontexte vlastných činností a objavovania, bez vedomia, že sa „učí matematiku“.

V piatej kapitole, ktorá sa venuje *Hrám a aktivitám na rozvíjanie kognitívnych schopností a exekutívnych funkcií*, autorky sumarizovali námety na Hry a aktivity na rozvoj exekutívnych funkcií a informácie o dieťati s oslabenými exekutívnymi funkciami. Dieťa, ktoré sa nedokáže dostatočne sústrediť, ľahko ho rozptýlia vonkajšie podnety, nedokáže si rozplánovať činnosť alebo ju bez pomoci ani začať, bude mať v školskom prostredí prirodzene ťažkosti s dosahovaním primeraných výkonov. Takéto dieťa potrebuje cieľavedomú stimuláciu exekutívnych funkcií pri rešpektovaní svojho vývinového zrenia a individuálnych možností. Exekutívne funkcie predstavujú súbor riadiacich mentálnych procesov, ktoré umožňujú človeku organizovať správanie, plánovať, sústrediť sa, zvládať rušivé vplyvy a kontrolovať emócie. Rozvoj exekutívnych funkcií má zásadný význam pre adaptáciu dieťaťa na školské prostredie i pre jeho úspešné začlenenie do rovesníckej skupiny. Hoci je ich vývin výrazne podmienený zrením centrálnej nervovej sústavy, zásadný vplyv majú aj výchovné podnety a skúsenosti, ktoré dieťa získava v interakcii s dospelými a rovesníkmi. Šiesta kapitola sa venuje *Podpore dieťaťa v rozvoji sociálnych zručností a emocionality* a to konkrétne Emocionálnym zručnostiam u detí predškolského veku, sebahodnoteniu dieťaťa a spolupráci materskej školy a rodiny v emocionálnom rozvoji dieťaťa. Uvedené aktivity systematicky podporujú rozvoj sociálnych zručností, emocionálnej gramotnosti, spolupráce a pocitu spoluzodpovednosti, ktoré sú kľúčovými komponentmi školskej spôsobilosti. Všetky činnosti majú mať povahu hry, počas ktorej učiteľ priebežne sleduje záujem dieťaťa o činnosť, aby sa predišlo drilu a formálnemu tréningu. Ten môže negatívne ovplyvniť vnútornú motiváciu a neskoršie vzdelávacie úspechy dieťaťa. Nevyhnutné je poskytovať dieťaťu predovšetkým pocit bezpečia a prijatia, mať na pamäti, že dieťa si pod nátlakom nové zručnosti neosvojuje efektívne. Dôležité je situačné učenie, ktoré prirodzene vyplýva z každodenných situácií v priebehu dňa, pričom učiteľ na ne adekvátne reaguje a využíva rozmanité komunikačné techniky. V siedmej kapitole je popísané *Podnetné prostredie pri dosahovaní školskej spôsobilosti dieťaťa*. Kľúčovým princípom podnetného prostredia zostáva pocit bezpečia a emocionálnej istoty. Emócie priamo ovplyvňujú výkon, sú úzko prepojené s pamäťou a motiváciou. Prostredie, ktoré je emocionálne stresujúce, vyvoláva u dieťaťa strach, úzkosť alebo apatiu, čo vedie k oslabeniu vnútorného záujmu o učenie a môže sa prejaviť aj nežiaducim správaním. Naopak, prostredie materskej školy, v ktorom znie detský smiech, je viditeľná aktivita, spontánna radosť a tvorivosť, vytvára optimálne podmienky pre učenie, rast a budovanie pozitívneho vzťahu ku škole, ktorý si dieťa odnáša do ďalšieho vzdelávacieho prostredia.

Táto metodická príručka ponúka námety na aktivity a činnosti, ktoré podporujú rozvoj základných spôsobilostí dieťaťa a sú potrebné pre jeho úspešný vstup do školy: schopnosť čítať, písať, počítať, ale aj sociálnu a emocionálnu pripravenosť. Publikácia prepája teoretické východiská rozvoja uvedených spôsobilostí s praktickými návrhmi aktivít a hier, ktoré môžu učitelia materských škôl využívať v rámci pokračovania plnenia povinného predprimárneho vzdelávania.

Autorky metodickéj príručky veria, že publikácia bude pre učiteľov užitočnou pomôckou pri podpore detí na ceste k úspešnému zvládnutiu požiadaviek školy a dosiahnutiu školskej spôsobilosti.

Literatúra:

Pupíková, E., Sikoriaková, M., Sobinkovičová, E., & Višňovská, M. (2025). *Dosahovanie školskej spôsobilosti dieťaťa predškolského veku*. Národný inštitút vzdelávania a mládeže.

PaedDr. Monika MIŇOVÁ, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta
Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky a psychológie
Ul. 17. novembra 15, 080 01 Prešov, Slovenská republika
monika.minova@unipo.sk

Institutio infantium

Vedecký recenzovaný časopis pre teóriu a prax výchovy a vzdelávania detí predškolského veku
1/2026 (číslo 1, ročník 3, máj 2026)

Redakčná rada časopisu

Šéfredaktorka:

PaedDr. Monika MIŇOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Členky:

PaedDr. Marianna JAMBOROVÁ, PhD., Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, Slovensko

Mgr. Marta KOPČÍKOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Mgr. Jana KOŽÁROVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Mgr. Marcela FOJTÍKOVÁ ROUBALOVÁ, PhD., Univerzity Palackého v Olomouci, Česko

Výkonný redaktor:

PhDr. PaedDr. Matej SLOVÁČEK, PhD., Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, Slovensko

Vedecká rada časopisu

prof. PhDr. Ľudmila BELÁSOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

doc. PaedDr. Radmila BURKOVIČOVÁ, Ph. D., Ostravská univerzita, Česko

Dr. habil. PaedDr. Kinga HORVÁTH, PhD., Univerzita J. Selyeho v Komárne, Slovensko

Dr hab. Jolanta KARBOWNICZEK, prof. Ignatianum, Akademia Ignatianum v Krakove, Poľsko

doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD., Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovensko

prof. PaedDr. Dušan KOSTRUB, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Slovensko

doc. PaedDr. Barbora KOVÁČOVÁ, PhD., Katolícka univerzita v Ružomberku, Slovensko

doc. PaedDr. Blanka KOŽÍK LEHOTAYOVÁ, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Slovensko

doc. dr. Marta LICARDO, Univerzita v Maribore, Slovinsko

doc. PaedDr. Milena LIPNICKÁ, PhD., Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovensko

doc. Oksana MKRTICHIAN, Charkovská štátna pedagogická univerzity H. S. Skovorodu, Ukrajina

prof. PhDr. Milan PORTIK, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

doc. Raisa SHULYHINA, Ukrajinská štátna univerzita Mykhajla Drahomanova, Ukrajina

doc. PhDr. Zora SYSLOVÁ, Ph. D., Masarykova univerzita, Brno, Česko

doc. PhDr. Gabriela ŠARNÍKOVÁ, PhD., Univerzita Palackého v Olomouci, Česko

externá posudzovateľka čísla: doc. Mgr. Katarína VUŽŇÁKOVÁ, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Slovensko

Časopis je registrovaný na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky. Za jazykovú úroveň textov zodpovedajú autori.

ADRESA REDAKCIE:

Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, Materská škola Jurkovičova 17, 080 01 Prešov

e-mail: institutio.infantium@gmail.com

webové sídlo: <https://omep.sk/institutio-infantium/>

Vydavateľ: Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu

Sídlo vydavateľa: Materská škola Jurkovičova 17, 080 01 Prešov, Slovenská republika

IČO vydavateľa: 30812593

Periodicita: 2x ročne

Institutio infantium je časopis s otvoreným prístupom (angl. open access journal), prístup je bezplatný

Dátum vydania periodickej tlače: 30. jún 2026

Grafické spracovanie a obálka: PhDr. PaedDr. Matej SLOVÁČEK, PhD.

EV 290/24/EPP

ISSN 2989-381X